ԽԱՂԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՄՈԼՈՒԷՐԻ

ԷԳԱՀԱՆ,

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՅ։

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ

Ի ԳԱՂԱԼԻԱՅԷՆ ԲՆԱԳԻՐ

ՏԻԳՐԱՆ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷԱՆ։

Ջ. Մ Ի Ռ Ն Ի Ա,

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՂԲԱՐՑ ՏԷՏԷԱՆ։

50, Ռէյլուէյ Ռ՝ուտէ։

ՌՅԴ — 1854

ԽՄԲԱԳՐԱՄՈՒԹԻՒՆՔ
ՄՈԼՈՒԷՐՈՒ

ԷԳԱՀԱՆ,

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԻՆԳ ԱԲԱՐՈՒԱԾՍ.

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ
Ի ԳԱԴԴԻԱՐԷՆ ԲՆԱԳՐԷ
ՏԻԳՐԱՆ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷԱՆ.

ՉՄԻՒՌՆԻԱ,
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՂԲԱՐՑ ՏԷՏԷԱՆ.
50, Բէշիկթաշ Ճաղաքի.

ՌՃԳ — 1854

ԽԱՂԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՄՈԼԻԷՐԻ

ԱԳԱՀՆ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԻՆԳ ՄԲԱՐՈՒԱԾՍ

ԱՆՁԻՆՔ

Հերոդեան • Կզէանդոսի և Էլիզայի հայրն ու Մարիանայի սիրահարը։
Ասնէմ • Վաղերիոսի և Մարիանայի հայրը։
Կլեմանդոս • Հարփակոնի որդի • և Մարիանայի սիրահարը։
Էլիզա • Հարփակոնի աղջիկը։
Վալերիոս • Ասնէլմի որդի և Էլիզայի սիրահարը։
Մարիանա • Ասնէլմի աղջիկը։
Ֆրոզինա • Կին մի Մինչարդ։
Մեթրը Սիմոն • Մինչարդ։
Մեթրը Ժան • Հարփակոնի խոհարարն և կառավարը։
Լա Ֆլեշ • Կզէանդոսի ծառան։
Տամ Բլոս • Հարփակոնի կին ծառան։
Գրենդեզոուզ } Հարփակոնի սուրհանդակներ։
Լա Մերլիս }
Գործակալ մը։

Տեսարանն է Ի Փարիզ՝ Հարփակոնի տունը։

ԱՐԱՐՈՒԱԾ Ա

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՎԱՅԵՐԻՈՍ , ԷՍԹԵՐ

Վայելիոս . Ըսէ՛ ինձ , սիրելի՛դ իմ Էսթեր , քու սիրոյդ քաղցր հաւատարիմն ինձ հաստատելիդ եւս , ինչո՞ւ այդպէս տխուր կ՚երեւիս ։ Կը տեսնեմ որ կը հառաչես , ափսոս , իմ ուրախ եղած ատենս ։ Ըսէ՛ ինձ , միթէ դիս երջանիկ ընելո՞ւդ համար կը տրտմիս , և քու ըրած դաշանդդ վրայ կը զղջա՞ս , որուն իմ սիրոյս ստիպմամբը հաւանեցար ։

Էսթեր . Ա՛յ , Վայելիոս , չեմ կրնար իմ խոստմանս վրայ զղջալ ։ Սիրաս միշտ քեզի հետ է , ու հեզահամբոյր զօրութիւն մը դիս դէպ ՚ի քեզ կը քաշէ . այնպէս որ զքեզ սիրելն անգամ իմ ձեռքս չէ ։ Բայց , ճշմարիտն ըսեմ , քու գալ դիս գտնելդ է իմ անհանգստութեանս պատճառը , և շատ կը վախնամ քիչ մ՚ առելի սէր ցուցընել քեզ , որ պէտք չէի այսպէս ընել ։

Վայելիոս . Ի՞նչ բանէ կրնաս վախնալ , Էսթե՛ր , դիս սիրելով ։

Էսթեր . Աչիսս , խիստ շատ պատճառներ ունիմ վախնալու . հօրս բարկութիւնը , ընտանեաց նախատինքը , հասարակաց կշտամբանքը . բայց ամէն բանէն աւելի , Վայելիոս , սրտիդ փոխուիլն , ու այն անարժան պաղու

, որով քու սեռիդ մարդիկն անմեղ սիրոյ խիստ եռանդագին նշաններ կ՚ընեն ։

Վայելիոս . Ա՛հ , մի՛ սխալիր դիս ուրիշներուն պէս դատելու . բնաւ մի՛ կասկածիր վրաս , ես իմ սիրոյս վրայ հաստատ եմ , ու իմ սէրս ուրիշ տահման պիտի չունենայ , բայց եթէ կենացս ։

Էսթեր . Ա՛հ , Վայելիոս , իւրաքանչիւր ոք այդ մի և նոյն խօսքերը կը բանեցընէ ։ Ամէն մարդիկ խօսքով իրարու նման են , և միայն իրենց գործքերովը կը զանազանին։

Վայելիոս . Ինչո՞ւ գործքերով միայն մեր ինչ ըլլալը կ՚իմացուի , ապատ՛ ուրեմն որ դանէ գործքերով իմ սիրոս ալ իմանաս , ու իմ զգուշանալու համար ունեցած երկիւղիս մէջ բնաւ մի՛ կասկածիր ։ Մի՛ , կ՚աղաչեմ , նախատուելից կասկածանաց զգալի հարուածներով դիս նեղեր , և ինձ ժամանակ տուր որ հաղար ապացոյցներով իմ սիրոյս բացոյն պարկեշտութիւնը ցուցընեմ ։

Էսթեր . Բաբէ . ի՞նչպէս սիրած անձերէն դիւրութիւն կը համարուի մարդ ։ Այո՛ , Վայելիոս , կը հաւատամ որ չկրնար սիրոդ դիս խաբել ։ Կը հաւատամ որ դուն դիս ճշմարիտ սիրով կը սիրես , և թէ ինձի հաւատարիմ ըլլալու ես . որոնց վրայ ամենևին չեմ ուզեր տարակուսիլ , և տրամութիւնս կը վերջացընեմ , ու ամենևին հոգ պիտի չընեմ վրաս գալու նախատինքներուն ։

Վայելիոս . Բայց ի՞նչ է այդ անհանգստութեանդ պատճառը ։

Էսթեր . Թէ որ ամէն մարդ իմ նայուածքիս պէս քեզի նայէր , ամենևին վախնալու բան չունենալու էի . քու անձդ ինձի սիրելի ըլլալուն համար կը նայիմ որ

Վայելիոս . Ա՛հ , մի՛ սխալիր դիս ուրիշներուն պէս դատելու . բնաւ մի՛ կասկածիր վրաս , ես իմ սիրոս վրայ հաստատ եմ , ու իմ սէրս ուրիշ տահման պիտի չունենայ , բայց եթէ կենացս ։

Էսթեր . Ա՛հ , Վայելիոս , իւրաքանչիւր ոք այդ մի և նոյն խօսքերը կը բանեցընէ ։ Ամէն մարդիկ խօսքով իրարու նման են , և միայն իրենց գործքերովը կը զանազանին։

Վայելիոս . Ինչո՞ւ գործքերով միայն մեր ինչ ըլլալը կ՚իմացուի , ապատ՛ ուրեմն որ դանէ գործքերով իմ սիրոս ալ իմանաս , ու իմ զգուշանալու համար ունեցած երկիւղիս մէջ բնաւ մի՛ կասկածիր ։ Մի՛ , կ՚աղաչեմ , նախատուելից կասկածանաց զգալի հարուածներով դիս նեղեր , և ինձ ժամանակ տուր որ հաղար ապացոյցներով իմ սիրոս բացոյն պարկեշտութիւնը ցուցընեմ ։

Էսթեր . Բաբէ . ի՞նչպէս սիրած անձերէն դիւրութիւն կը համարուի մարդ ։ Այո՛ , Վայելիոս , կը հաւատամ որ չկրնար սիրոդ դիս խաբել ։ Կը հաւատամ որ դուն դիս ճշմարիտ սիրով կը սիրես , և թէ ինձի հաւատարիմ ըլլալու ես . որոնց վրայ ամենևին չեմ ուզեր տարակուսիլ , և տրամութիւնս կը վերջացընեմ , ու ամենևին հոգ պիտի չընեմ վրաս գալու նախատինքներուն ։

Վայելիոս . Բայց ի՞նչ է այդ անհանգստութեանդ պատճառը ։

Էսթեր . Թէ որ ամէն մարդ իմ նայուածքիս պէս քեզի նայէր , ամենևին վախնալու բան չունենալու էի . քու անձդ ինձի սիրելի ըլլալուն համար կը նայիմ որ

քու վրադ ունեցած զգացմանց համար իրաւունք ունիմ։ Միրտս երախտագիտութեամբ լցուած է, և ինձի ըրած բարիքդ իր պաշտպանն են։ Այժմն ժամ կը յիշեմ այն զարմանալի վտանգը, որմէ եւ սկսանք մէկզմէկ ճանչնալ։ այն սքանչելի վերհանձնութիւնը, որով կեանքդ վտանգի մէջ դրիր։ ահաւոր ալիքներէն իմ կեանքս ազատելու համար։ այն խանդաղից խնամքները, որ զիս ջուրէն ազատելէդ ետև ցուցուցիր ինձ, և այն եռանդագին սիրոյ զուարթաւատ նուէրները, որուն մէջ ժամանակն և աչ դժուարութիւնները կրցան արգելք ըլլալ։ այն սէրը, որուն համար դուն թէ ծնողքդ և թէ ազգականներդ թողուցիր, և զիս տեսնելու համար հօրս քով ծառայութիւն ընելու խնարհեցար։ Այս ամէն բաները յիրաւի իմ սրտիս մէջ մեծ ազդեցութիւն կ՚ընեն, և բաւական են ինձ ըրած խոստմանդ վրայ վստահ ըլլալու, բայց դուցէ բաւական չեն ուրիշներուն զայն ըստուգելու համար, և հաւատի չեմ որ իմ զգացմունքս իմանան։

Վոցերիոս։ Ասածներուդ մէջէն, միայն իմ քու վրադ ունեցած սիրովս կ՚ուզեմ քովդ բանի մը մէջ հաճելի երևիլ։ - իսկ քու ունեցած կասկածներուդ համար, գիտցի՛ր որ հայրդ զքեզ ամէնուն առջև պիտի ջանայ ջատագովելու։ անոր ջափազանց ազահութիւնը, և իր սրդեսցը հետ կենցաղավարած խստաբարոյ եղանակն ատ բաներն աւելի ուրիշ կերպ պիտի հատուցանէին։ Կերպ ինձ, սիրելի՛դ իմ Էշլեղա, առջևդ այս պէս խօսելուս համար։ Այս պարագային մէջ գիտես ազէկ որ հայրդ գովելի չէ։ Բայց եթէ, ինչպէս որ կը յուսամ, ծնողքս վերստին գտնելու ըլլամ, կարծեմ որ զինքը մեր կողմը շահելու մեծ դժուարութիւն պիտի չունենանք։ Ընհամբերութեամբ անոնցմէ լուրի կ՚ըսպասեմ, և եթէ աւելի ուշանալու ըլլան, ես ինքս պիտ՚ երթամ զիրենք տեսնելու։

Էշլեղա։ Ա՛հ, Վոցերիոս, ատ տեղէն մի՛ շարժիր, կ՚աղաչեմ։ և միայն ջանք ըրէ որ իմ հօրս քովն ազէկ համարմունք ունենան։

Վոցերիոս։ Կը տեսնեմ ինչպէս մի ջոցներ կը գործածեմ, ու ի՛նչ վարպետութեամբ ինքզինքս սիրցուցի իր քովը ծառայութեան մտնելու համար։ ինչպէս համակրութիւն և սէր ցուցընելով կեղծաւորութիւն կ՚ընեմ, որպէս զի անոր հաճելի երևիմ, և ինչպէս ամէն օր խաբէութիւններ կը բանեցընեմ անոր աչքը մտնելու համար։ Յիրաւի շատ ազէկ ճամբան առեր եմ, և կը նայիմ որ մարդիկներուն սիրտը շահելու համար, ուրիշ լաւագոյն ճամբայ չկայ, բայց եթէ՝ ինքզինքն առնոց սիրելի ընել, անոնց ըսածներուն իրաւունք տալ, անոնց յանցանքները շղարել, և բոլոր ըսածներն գովել։ Հարկ է անձնահաճութիւն ընելէն վախնալ, և բանեցուցած կեղծաւորութիւնս կերպն ամենևին չմոցնալ։ խիստ արթուն մարդիկն անդամ շղարքարթնութենէ միշտ գիւրաւ կը խաբուին։ ասկէ աւելի անպատշաճ և ծաղրելի արժանի բան չկ

կայ, որ զանոնք գովելով, անոնց կանցնես։ Թէ և բրած արուեստաբս քիչ մ՚ անկեղծութեան կը մեղանչէ, բայց երբ մէկու մը հարկաւորութիւն ունինք, պէտք է որ անոր հաճոյանալու ջանանք։ և բան որում միայն ասով անոնց սիրտը կարելի է շահիլ, յանցանքը շղթաբերներունը չէ, այլ շղթաբերիլ ուզողներունը։

Էշիցա. Բայց ինչու չէս ջանար որ եղբօրս օգնականութիւնն ալ շահիս, որպէս զի աղջիկ ծառան ալ մեր գաղտնիքը յայտնելու կարող ըլլայ։

Գոցերիոս. Երկուքին ալ սիրտը շահիլը դժուար է, ու հօր և որդւոյն գաղտնարան իրարու այնպէս հակառակ բաներ են, որ այս գաղտնիքն երկուքնուն մէկտեղ յայտնելը դիւրին բան չէ։ Բայց դուն քու կողմէդ եղբայրդ հաւանեցուր, և ձեր իրարու ունեցած սէրը քեզի պաշտպան բռնէ անոր սիրտը մեզի գրաւելու համար։ Բայց ահա եղբայրդ կու գայ։ Աղէկ ատեն է հիմա, սկսէ անոր հետ խօսելու, և մեր գործին մէջէն քեզի ո՞րն որ աւելի պատշաճ կը դատես՝ ան յայտնէ։

Էշիցա. Ձեմ գիտեր թէ արդեօք աս գաղտնիքն անոր յայտնելու համարձակութիւնը պիտի կարենամ ունենալ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԿՈՏԱՆԴՈՍ, ԷՇԻՑԱ

Կոտանդոս. Շատ ուրախ եմ զքեզ հոս մինակ գտնելուս, քոյր իմ։ և քեզի գաղտնիք մը յայտնելու համար եռանդս զիս կը բորբոքէր։

Էշիցա. Պատրաստ եմ մտիկ ընելու, եղբայր իմ։ Ի՞նչ ունիս ինձ ըսելու։

Կոտանդոս. Մէկ բառի մէջ պարունակեալ շատ բաներ ունիմ, քոյր իմ։ կը սիրեմ։

Էշիցա. Կը սիրե՞ս։

Կոտանդոս. Այո՛, կը սիրեմ։ Բայց սակայն յառաջ ջանցնելով, գիտեմ որ հայրէ մը կախուած ունիմ, թէ ո՞ր աստիճան անունս անոր կամացը կը հնազանդեցնէ, թէ պէտք չենք բնաւ մեր խօսքը տալ առանց անոր հաւանութեանը, որմէ կը ծնանիմք։ Թէ Աստուած զանոնք մեր ըզձիցը տէր և իշխան դրաւ, և թէ պատուիրած է որ անոնց առաջնորդութեամբը միայն մեր իզձը անօրինեմք, որոնց առջևն ամենևին մոլի տուփանք մը չելլելով, մեզմէ աւելի քիչ կը խաբուին, և մեզի յատուկ եղածը մեզմէ շատ աղէկ կը տեսնեն։ Պէտք է աւելի իրենց գիտութեանը վրայ վստահ ըլլալ, քան մեր կրից կուրութեանը։ Էրիտասարդութեան բուռն կիրքերը շատ անգամ զմեզ դժընդակ գահավէժներու մէջ կը քաշեն։ Բոլոր ասքանները քեզ կը ասեմ, քոյր իմ՝, որպէս զի դուն ալ նոյն բանը կրկնելու չի պարտաւորիս։ Ինչու որ սէրս բան մը մտիկ ընել չուզեր և կ՚աղաչեմ որ ամենևին խրատ չի տաս ինձ։

Էշիցա. Միրած աղջկանդ հետ խօսք ըրած ես, եղբայր իմ։

Կոտանդոս. Ոչ։ Բայց միտքս դրբեր եմ։ դարձեալ կ՚աղաչեմ, իմ դիտաւորութենէս հրաժարեցընելու համար պատճառներ յառաջ մի՛ բերեր ինձ։

Էշիցա. Մինթէ այնպէս անհեթեթ անձ մ՚եմ ես, եղբայր իմ։

Կեհանդոս. Ո՛չ, քոյր իմ, բայց դուն մէկը չես սիրեր։ Ձեռ գիտեր ի՞նչպէս խանդակաթ սէրը մեր սրտերնուս վրայ քաղցր լուծ մը կը դնէ, և քու զգօնութենէդ կ՚ակնածեմ ես։

Էշիցա. Ա՛հ, եղբայր իմ, զգօնութեան վրայօք չի խօսինք, մարդ մը չիկայ որ այն բանը չունենայ, գոնէ իր կենացը մէջ մէկ անգամ մը, և թէ որ իմ սիրաս բանալու ըլլամ, դուցէ քու աչացդ առջև աւելի քիչ զգօն երևիմ։

Կեհանդոս. Ա՛հ, երանի՛ թէ քու սիրտդ ալ, իմինիս պէս....

Էշիցա. Դաջ քու կդ նայինք, ըսէ ինծի, ո՞վ կը սիրես։

Կեհանդոս. Մէկ ծաղկահաս անձ մը, որ քիչ ատենէ հետէ աս թաղերը կը բնակի, և կարծես թէ անիկա ամէն զինքը տեսնողներուն սէրը գրաւելու համար ստեղծուած է։ Քոյր իմ, ընութիւն ասկէ աւելի սիրասուն անձ մը ներկայացուցած չէ ու տեսած վայրկենէս՝ ի վեր սիրաս անոր փոխուեցաւ։ Անունը Մարիանա է, և իր մօրը կառավարութեան տակը կ՚ապրի, որ բարի կին մ՚է և գրեթէ միշտ հիւանդ, և որուն վրայ աս սիրելի աղջկան ունեցած սիրոյ զգացմունքներն երևակայութենէ վեր են։ Այնպէս գորովանօք կը գրկէ, կու լայ և կը մխիթարէ զան, որ մարդուն սիրաը կ՚ելլէ։ Իր բոլոր գործքերուն մէջ կը փայլին շնորհալի ջերմուածքներ, սիրտ քաջաղ քաղցրութիւն մը, յանկուցիչ գեղեցկութիւն մը, շնաշխարհիկ պարկեշտութիւն մը, մէկ... ա՜հ, քոյր իմ, կ՚ուզէի որ անգամ մը տեսած ըլլայիք։

Էշիցա. Այդպէս աղջիկներ շատ կը տեսնեմ, եղբայր իմ, և անոր ինչպէս ըլլալը հասկընալու համար, բաւական է որ զան սիրես։

Կեհանդոս. Դաղտուկ կերպով մը իմացայ որ անոնց ամէն բանը տեղը չէ, և իրենց չափաւոր ծախուցը համար՝ հազիւ իրենց ձեռք անցուցած ստակը կրնայ բաւել։ Մտածէ՛ անգամ մը, քոյր իմ, ինչ ուրախութիւն կրնայ ըլլալ մէկու մը, երբ իր սիրած անձին վիճակը կարենայ լաւացընել, երբ գաղտուկ կերպով այնպէս առաքինի ընտանիքի մը չափաւոր հարկաւորութեանց փոքրիկ օգնութիւններ ընէ։ և հասկըցի՛ր ի՞նչ վիշտ է սրտիս, երբ կը նայիմ որ հօր մը ադահութեամբն այս ուրախութիւնը վայելելու, և իմ սիրոյս նշան մ՚ այս գեղեցիկ անձին յայտնելու անկարող ըլլամ։

Էշիցա. Այո՛, աղէկ կը հասկընամ, եղբայր իմ, այդ տրտմութեանդ պատճառը։

Կեհանդոս. Ա՛հ, քոյր իմ, սաստիկ մեծ է տրտմութիւնս։ Ա՞ինչ անգթութիւն է, որ մեզի համար այսպէս խիստ խնայողութիւն կ՚ընեն։ ի՞նչ պիտ՚ըլլայ աս տարօրինակ ցամաքութիւնը, որով զմեզ կը տանջեն։ Ի՞նչ բանի պիտի ծառայէ հարստութիւն ունենալնիս, երբ ան ժամանակը ձեռքերնիս պիտ՚անցնի, որ անոր ուրախութիւնը վայելելու տուրիքնիս անցած պիտ՚ըլլայ։ Միայն պէտքս հոգալու համար, ամէն կողմէն զինքս պարտքի տակ կը ձգեմ հիմա, երբ ստիպուած ենք

ես և դուն ամէն օր երթալ վաճառականներէն օգնութիւն խնդրել վայելուչ զգեստներ հագնելու միջոց ունենալու համար։ Ուզեցի որքեզի հետ խօսիմ, որպէս զի ինծի օգնես թէ ի՛նչպէս մեր հօրն իմ սրտիս զգացմանց վրայ խօսիմ։ Եթէ տեսնեմ որ դէմ կը կենայ, միտքս դրեր եմ այն սիրասուն անձին հետ ուրիշ տեղ երթալ և այն բաղդը վայելել, որ Աստուած պիտի բարեհաճի մեզ ձօնելու։ Այս բանիս համար, պիտ՚երթամ ամէնէն փոխ-ստակ խնդրեմ։ Եթէ քու գործքերդ աղ, քոյր իմ, իմ գործքերուս նման են, և եթէ մեր հայրը մեր ուզածին դէմ դնելու ըլլայ, երկուքնիս աղ միտակ կը թողունք զինքը, և այն բռնութենէ կ՚ազատինք, որուն մէջ իր անտանելի ագահութեամբն այնչափ երկար ատենէ ՚ի վեր զմեզ կը նեղէ։

Էշիցա. Յիրաւի օրէ օր մեր մօրը մահուանը վրայ տրտմելու աւելի միջոցներ կուտայ, և . . . .

Կցեանդոս. Իր ձայնը կը լսեմ. Ըեռանանք ասկէ, որ մեր գաղտնիքն իրարու հաղորդելու կարենանք, ու յետոյ ես և դուն մէկ կ՚ըլլանք անոր բնութեան խստութեանը դէմ դնելու։

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

Հարփակոն (առանձին)

Ինչուչտ, քիչ նեղութիւն չէ տանը մէջ ստակի մեծ գումար մը պահել. բարեբաղդաբար անոր գլուխը աղէկ զետեղուած է, և միայն մեր ծախքն ընելու ստակը կը կ՚առնում բովս։ Դժուար չէ բոլոր տան մը մէջ պահելու տպաւորով տեղ մը գտնել. ինչու որ ինծի համար ամուր տնտուկները կասկածելի են, և չեմ ուզեր ամենեին վստահ ըլլալ. ես զանոնք գողերու անաշխատ և ազատ որս մը կը կարծեմ. և միշտ առաջին բանն ան կը վերցնեն.

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

Հարփակոն. Էլիզա և Կլեանդոս (Բարձրին ներսի կողմը խոնարհ իրարու հետ խօսակցելով)

Հարփակոն. (զինքը մինակ կարծելով) Սակայն չեմ գիտեր թէ արդեօք աղէկ ըրած կ՚ըլլամ, որ պարտէզիս մէջ տասը հազար ոսկիս թաղեմ, զոր երեկ ինձ տուին։ Տասը հազար ոսկի մարդու մը տուն, կարծեմ պզտիկ գումար մը չէ. . . . (Ա՛ռանձին՝ Էլիզան և Կլեանդոսը գնանելով) Ո՛հ Աստուած, ես զինքս կը մատնեմ. եռանդս զիս յափշտակած պիտ՚ըլլայ, և զինքս միտակ կարծելով վախնամ որ բարձը խօսեցայ։ (Կլեանդոսին և Էլիզայինն) Ի՞նչ է ան։

Կցեանդոս. Ոչինչ, հայր իմ։

Հարփակոն. Շատ ատենէ որ հոս էք։

Էշիցա. Դեռ հիմա եկանք.

Հարփակոն. Լսեցիք . . .

Կցեանդոս. Ի՞նչ, հայր իմ.

Հարփակոն. Բանը . . .

Էշիցա. Ի՞նչ.

Հարփակոն. Բսածս.

Կցեանդոս. Ո՛չ.

Հարփակոն. Այո՛, այո՛։

Էշիցա. Ներեցէք ինձ.

Հարփակոն. Կը տեսնեմ որ դուն քանի մը բառ լսեր ես։ Այս ինքզինքիս կ՚ըսէի թէ ի՛նչ նեղութիւն

պիտի կրէի այսօր ստակ առնելու համար։ և կ'ըսէի թէ՝ շատ երջանիկ է մէկը, երբ տասը հազար ոսկի իր տանը մէջ կարենայ ունենալ։

Կեղեանդոս. Վախնալով որ ջրլայ թէ ձեր խօսքը ընդմիջենք, ձեզի մոտենալ կը ձևացընէինք։

Հարփակոն. Շատ ուրախ եմ որ աս բանը ձեզի ըսի, որպէս զի ծուռ չի հասկընաք և այնպէս երևակայէք որ ես ըսի թէ տասը հազար ոսկի ունիմ։

Կեղեանդոս. Ձեր գործքերուն մենք չենք խառնուիր։

Հարփակոն. Երանե՜ թէ տասը հազար ոսկի ունենայի։

Կեղեանդոս. Ձեմ կարծեր . . .

Հարփակոն. Ղէկ գործ մը կ'ըլլար ինձ։

Էշիցա. Ասոնք այնպէս բաներ են . . .

Հարփակոն. Շատ հարկաւորութիւն ունենալու էի։

Կեղեանդոս. Կը մտածեմ որ . . .

Հարփակոն. Ինձ շատ պիտ'օգնէր։

Էշիցա. Դուք . . .

Հարփակոն. Ինատեն պիտի չդըժգոհէի, ինչպէս որ կ'ընեմ, ըսելով որ ժամանակը դժբաղդ է։

Կեղեանդոս. Ո՞հ, հայր իմ, դուք դժգոհելու տեղի չունիք, և ամէն մարդ գիտէ որ դուք բաւական հարստութիւն ունիք։

Հարփակոն. Ի՞նչ ըսիր, բաւական հարստութիւն ունիմ, ատ ըսողը նուտ խօսացեր է։ Ասկէ աւելի սուտ բան մը չի կայ։ և անզգամ մարդիկն են, որ այսպէս ձայներ կը հանեն։

Էշիցա. Ա՜ի բարկանաք։

Հարփակոն. Զտեսնուած բան է աս որ իմ զաւակներս զիս մատնեն և իմ թշնամիներս ըլլան։

Կեղեանդոս. Հարստութիւն ունիս ըսելով թշնամի՞ կ'ըլլայ մարդ։

Հարփակոն. Ա՜յո՛։ այսպէս խօսքերը և ձեր ըրած ծախքերը պատճառ պիտ' ըլլայ որ՝ օր մը տունս պիտի գան ու գլուխս կտրեն կարծելով թէ ես խիստ հարուստ եմ։

Կեղեանդոս. Ի՞նչ մեծ ծախքեր են ըրածնիս։

Հարփակոն. Ինչ մեծ ծախքեր, կ'ըսես։ Ասկէ աւելի գայթակղեցուցիչ բան մը կա՞յ, որ դուք մեծծախս զգեստներ հագած՝ բոլոր քաղաքին մէջ կը պտըտիք։ Երեկ քրոջդ հետ կռիւ կ'ընէի։ բայց քուկդ անորմէ գէշ է։ Ահա՛ աս բանս երկնից վրէժխնդրութիւնը կը բաղդէ։ և ոտքերէդ մինչև գլուխդ ունեցած զարդերը հաշուելով, ուտն մը բոլոր ծախքերը կրնան հոգացուիլ։ Դեռ անդամ ըսի՞ քեզի, որդեակս, քու բոլոր գնաց քներդ զիս խիստ կը նեղացընեն։ ինքզինքդ մարքէդ կը ձևացընես։ և այդպէս հագուելու համար, անշուշտ ինձմէ ծածուկ բան կը գողնաս։

Կեղեանդոս. Ը՞հ, ինչպէս կրնամ գողնալ ձեզմէ։

Հարփակոն. Ի՞նչ գիտնամ ես։ Այդպէս հագուստի համար այսչափ ստակն ո՞ւրկից կրնաս գտնել։

Կեղեանդոս. Ը՞հ, հայր իմ, խաղալիք կը խաղամ, և ինչպէս որ շատ յաջողակ եմ, բոլոր վաստրկած ստակս վրաս կը վատնեմ։

Հարփակոն. Շատ գէշ կ'ընես։ Թէ որ խաղալու մէջ վարպետ ես, ասնոր օգուտը տեսնելու էիր, և շահած ստակդ վաշխի դնելով, օր

մը մեծ գումար մ՚ընտանալու է։ Այն բաները թողլով, կ՚ուզէի գիտնալ թէ այդ ոսքէդ մինչև գլուխդ բեռնաւորած աս ժապաւէններն ինչ բանի կը ծառայեն։ և թէ վարտիք մը կապելու համար վեցը ժապաւէն բաւական չէ։ Հարկաւոր է կեղծ ծամերու ոսակ վատնել, երբ մէկն իր գլխի մազերն ունի, որոնք ծախք չունին։ Դրաւ կը դնեմ որ կեղծամները և ժապաւէնները գոնէ քսան ոսկի կ՚արժեն։ քսան ոսկին տարին կը բերէ տասն և ութը ֆրանգ վեցը փող և ութը դենար՝ տասն՚երկու շահով։

Կեղեանդոս։ Իրաւունք ունիք։ Հարութունք ասանք, և ուրիշ խոսքեր ընենք։ (Տեսնելով որ Կեղեանդոս և Լելա իրարու նշաններ կ՚ընեն) ինչ է ան։ (Ցած յայնով ինչ-ըլնի՞ն) կարծեմ որ իրարու նշան կ՚ընեն ըստակս գողնալու համար։ (Խարդ յայնով)։ Այդ շարժմունքներն ինչ կը նշանակեն։

Էշիցա։ Աղջայրս և ես կը մտածենք թէ ով առաջ խօսի, երկուքնիս ալ ձեզի ըսելու խօսք ունինք։

Հարփակոն։ Ես ալ ձեզի երկուքնուդ ալ ըսելու խօսք ունիմ։

Կեղեանդոս։ Մենք ամուսնութեան վրայ կ՚ուզենք խօսիլ, հայր իմ։

Հարփակոն։ Ես ալ ամուսնութեան վրայ պիտի խօսիմ։

Էշիցա։ Ա՜հ, հայր իմ։

Հարփակոն։ Ինչո՞ւ այդպէս ձայն կը հանես, աղջիկս։ ամուսնութեան բառն է քեզի վախցնողը թէ նոյն ինքն ամուսնութիւնը։

Կեղեանդոս։ Ամուսնութիւնն երկուքնիս ալ կրնայ վախցնել ձեր հաւանութեանը նայելով, և կը վախնանք որ մեր զդացմունքը ձեր ընտրութեան հետ համաձայն չըլլան։

Հարփակոն։ Դիւ մը համբերեցէք։ Մի՛ խռովիք։ Ձեր երկուքնուդ ալ պէտք եղածը գիտեմ, և իմ ձեզի ընել ուզածներուս վրայ տրտնջելու ամենևին տեղի պիտի չունենաք։ Լսա՛ քեզմէ՝ սկսիմ (Կլէանդոսին), ըսէ՛ ինձ, հոս մոտերս բնակող Մարիանա անուանով ծաղկահաս անձ մը տեսած ես։

Կեղեանդոս։ Այո՛, հայր իմ։

Հարփակոն։ Դո՞ւն, Լելի՛զա։

Էշիցա։ Ասոր վրայօք խօսելին լսեր եմ։

Հարփակոն։ Ան աղջիկը ի՞նչպէս է աղա՛ս,

Կեղեանդոս։ Խիստ նազելի անձ մ՚է։

Հարփակոն։ Դիմաց տեսիլն ինչպէս է։

Կեղեանդոս։ Բոլորովին համեստ և ուշիմ։

Հարփակոն։ Իր տեսուածքն ու ձևը։

Կեղեանդոս։ Աքանչելի են յիրաւի

Հարբակոն։ Ձեռ կարծեր որ այդպէս աղջիկ մ՚արժանի է որ մեզի հարս ըլլայ։

Կեղեանդոս։ Այո՛, հայր։

Հարբակոն։ Ը՛ս փափագելի որոշում մ՚է անշո՛ւշտ։

Կեղեանդոս։ Խիստ փափագելի։

Հարբակոն։ Աղէկ տանտիկնութիւն ընող կ՚երևի։

Կեղեանդոս։ Անշուշտ։

Հարբակոն։ Իւ անոր էրիկը շատ գոհ պիտ՚ըլլայ անոր մէկ։

Կեղեանդոս։ Սոսուդիւ։

Հարփակոն։ Պզտիկ դժուարու թիւ մը կայ, կը վախնամ՚որ իւր հե-

տը օժիտ (ՀԷՀԵՂ) պիտի չկրնանք առնուլ։

Կիրանդոս. Ա՛հ, հայր իմ, այսպէս համեստ անձի մը հետ կարգուելու առեն՝ անարժէ օժիտ չկրնառուիր։

Հարփակոն. Ներէ, ներէ։ Բայց իմ կարծեցաս, եթէ չկրնանք պահանջուած օժիտն առնուլ, պէտք է ջանանք որ ուրիշ կողմանէ գոնէ շահ մ'ունենանք։

Կիրանդոս. Ինչու՞։

Հարփակոն. Վերջապէս ուրախ եմ որ քու միտքդ իմինիս համաձայն տեսայ։ Ինչու որ իր դիմաց տեսիլն և քաղցրութիւնն իմ սիրտս գրաւեցին, և միտքս գրեր եմ անոր հետ կարգուիլ, միայն թէ՝ եթէ անոր հետ քիչ մ'ալ օժիտ տան։

Կիրանդոս. Ա՛ւհ։

Հարփակոն. Ի՞նչ կայ։

Կիրանդոս. Միտքդ գրեա՞ս ես, կ'ըսես...

Հարփակոն. Այո՛, Մարիանային հետ կարգուելու։

Կիրանդոս. Ո՞վ։ գո՞ւն, գո՞ւն։

Հարփակոն. Այո՛։ ես, ես, ես։ Ի՞նչ ըսել կ'ուզես։

Կիրանդոս. Ա՛հ, յանկարծ աչքերս մթագնեցան։ Երթամ հեռանամ ասկէ։

Հարփակոն. Հիմա կ'անցնի։ Շուտով գնա խոհանոցը մեծ բաժակ մը յատակ ջուր խմէ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԷՇԻՑԱ

Հարփակոն. Խե՛ղճ տկար տարփածուներս, որ հաւերու չափ ուժ չունին։ Ա՛հա, աղջիկս, ինծի համար եւ ան աղջիկն որոշեցի։ Իսկ քու եղբօրդ մէկ այրի կին մը պիտի տամ, որուն համար աս առտու եկան ինձ խօսեցան։ Եւ դքեզ պարոն Ինսէլմին պիտի տամ։

Էշիցա. Պարոն Ինսէլմի՞ն։

Հարփակոն. Այո՛։ Հասուն, խելացի և համեստ մարդ մ'որ հապա՛ս յիսուն տարեկան է, և որուն մեծ հարստութիւնը կը գովեն։

Էշիցա. (ակնածութեամբ ծռուելով)։ Ամենևին չեմ ուզեր կարգուիլ, հայր իմ, թէ որ կը հաճիք։

Հարփակոն. (Բլէզայի պէս ընելով)։ Ես ալ, իմ սիրելի աղջիկս, իմ հոգիս, կուզեմ որ կարգուիս, թէ որ կը հաճիս։

Էշիցա. (ակնածութեամբ ծռուելով)։ Թողութիւն կը խնդրեմ հայր իմ։

Հարփակոն (Բլէզայի պէս ընելով)։ Թողութիւն կը խնդրեմ, աղջիկս։

Էշիցա. Պարոն Ինսէլմին խիստ խոնարհ աղախինն եմ։ Բայց (դարձեալ ակնածութեամբ ծռուելով), ձեր հրամանովը, անոր հետ պիտի չկարգուիմ։

Հարփակոն. Բա՞ ալ քու խիստ խոնարհ ծառադ եմ։ Բայց (դարձեալ Բլէզայի պէս ընելով), քու հրամանովդ, անոր հետ պիտի կարգուիս աս գիշեր։

Էշիցա. Ա՞ս գիշեր։

Հարփակոն. Այո՛։ աս գիշեր։

Էշիցա (դարձեալ ակնածութեամբ ծռուելով)։ Անկարելի է, հայր։

Հարփակոն (դարձեալ Բլէզայի պէս ընելով)։ Կարելի է, աղջիկս։

Էշիցա. Ո՛չ։

Հարփակոն. Այո՛։

Էշիցա. Ո՛չ, կ'ըսեմ։

Հարփակոն. Այո՛, կ'ըսեմ։

Էշիցա. Ա՜ այնպէս բան մ'է,

որ դուք չէք կրնար սոխպել զիս։

Հարփակոն. Այ այնպէս բան մ'է որ ես կրնամ սոխպել զքեզ։

Էշիցա. Ինքզինքս կը մեռցընեմ ու այնպէս երիկ մը չեմ առներ։

Հարփակոն. Ինքզինքդ պիտի չի մեռցընես և պիտի կարգուիս ա-նոր հետ։ Բայց նայէ՛ ի՞նչպէս յանդգնութիւն կ'ընէ։ Երբէք տեսնուած է որ աղջիկ մ'իր հօրը հետ այսպէս խօսի։

Էշիցա. Բայց երբէք տեսնուած է որ հայր մ'իր աղջիկն այսպէս կարգէ։

Հարփակոն. Այ այնպէս որոշմունք մ'է, որուն ըսելիք չի կայ. և գրաւ կը դնեմ որ ամէն մարդ իմ ընտրութեանս հաւանութիւն պիտի տայ։

Էշիցա. Այս ալ գրաւ՝ կը դնեմ որ ամենևին խելացի մարդ մ'ասբանիս հաւանութիւն պիտի չտայ։

Հարփակոն (հեռուէն Վաղերիոսը պեսնելով). Ահա Վաղերիոսը. կ'ուզես որ մեր երկուքնուս ասդոցին մէջ դատաւորն ընենք զան։

Էշիցա. Կը հաւանիմ։

Հարփակոն Ինոր կտրած վճռոյն պիտի հնազանդիս։

Էշիցա. Այո՛. բոլոր ըսածները կ'ընդունիմ։

Հարբակոն. Լռեցաք։

ՏԵՍԱՐԿՆ Չ.

ՎԱՅՐԻՈՍ. ՀԱՐՓԱԿՈՆ. ԷՇԻՑԱ.

Հարփակոն. Ահա եկու, Վաղերիոս. զքեզ ընտրեցինք որ մեզ ըսես թէ ո՞վ իրաւունք ունի՝ աղջի՞կս թէ ես։

Վաղերիոս. Ինչո՞ւ շտապուքդ պարոն։

Հարփակոն. Բայց գիտես առաջ թէ ինչ բանի վրայ կը խօսինք։

Վաղերիոս. Մի՛. բայց դուք չէք կրնար սխալիլ, և իրաւունքը ձերն է։

Հարփակոն. Կ'ուզեմ այս իրիկուն զան մէկ հարուստ և համեստ մարդու մը հետ կարգել, և աս անզգամը երեսիս համարձակ կ'ըսէ թէ չուզեր առնուլ զան։ Դուն ի՞նչ կ'ըսես ասոր։

Վաղերիոս. Ինչ կ'ըսեմ։

Հարփակոն. Այո՛։

Վաղերիոս. Հէ հէ։

Հարփակոն. Ի՞նչ։

Վաղերիոս. Կ'ըսեմ թէ բոլորովին իրաւունքդ ձերն է, և չէք կրնար իրաւունք չունենալ. սակայն աղջիկդ ալ բոլորովին յանցաւոր չէ, և...

Հարբակոն. Ինչպէս. պարոն Անսելմը խիստ յարմար է. ազնուատոհմ, քաղցրաբարոյ, զգօնամիտ, հանճարեղ և խիստ վայելուչ աղնուական մ'է. որ իր առաջին կընիկէն ամենևին զուսակ մը չունի։ Կրնայ աղջիկս ասկէ աւելի աղէկին խնալ։

Վաղերիոս. Իրաւ է. բայց կրնայ ձեզի ըսել թէ խիստ կ'արտօրաք, և թէ պէտք է գտնէ քիչ մ'ատեն սպասել և նայիլ թէ իր սէրը կը համաձայնի անոր...

Հարփակոն. Այնպէս յառաջ մ'է որ փախցընելու չի գար. Այս այնպէս շահ մը կը տեսնեմ աս բանիս մէջ որ երբէք չէի կրնար գըտնել. Պարոն Անսելմ կը խոստանայ առանց օժտի առնուլ։

Վաղերիոս. Առանց օժտի։

Հարփակոն. Այո՛։

Վաղերիոս. Ա՛լ ըսելու խօսք չունիմ։ Կը տեսնէք, այդ իրաւուն-

քը բոլորովին համոզիչ է, պէտք է ասոր հաւանիլ։

Հարբակոն. Ա՛յս բանս ինձի համար խիստ մեծ խնայողութիւն է։

Վաղերիոս. Ճշմարիտ է. ասոր ընդդիմութեան բան չկայ։ Իրաւ է որ աղջիկդ կրնայ ըսել թէ՝ ամուսնութիւնը կարծածնու�մէն աւելի մեծ գործ մ'է, բոլոր կեանցմէջ երջանիկ կամ դժբաղդ ըլլալու վրայ է բանը, և ասանկ դաշինք մը, որ մինչև 'ի մահ կը տևէ, խիստ մեծ զգուշութեամբ պէտք է ընել։

Հարբակոն. Ուրանց օժտի։

Վաղերիոս. Իրաւունք ունիք. ասոնք խօսքն ամէն բան կը վճռէ։ Կան այնպէս մարդիկներ, որոնք կըրնան ըսել ձեզ թէ՝ այսպէս առիթներու մէջ աղջկան մը հակամիտութիւնը այնպէս բան մ'է որ պէտք է անոնց ակնածութիւն ընել. և անոնց հասակին, բնաւորութեանը և զգացմանց չափազանց անհաւասարութիւնը՝ ամուսնութիւն մը խիստ դժնդակ արկածներու առարկայ կ'ընէ։

Հարբակոն. Ուրանց օժտի։

Վաղերիոս. Ա՛հ, ասոր պատասխան մը չիկայ, աղէկ գիտենք, ով կըրնայ ասոր դէմ դնել։ Բայց չէ թէ շատ հայրեր չկան, որոնք ըստակէն աւելի իրենց աղջկանց հաճութիւնը կատարել ուզեն, երբեք զանոնք շահու չզսհեն. և ամէն բանէն աւելի, ջանան իրենց ըրած ամուսնութեանը մէջ այն քաղցր համակամութիւնը դնել, որ ամուսնացելոց պատիւը, հանդըստութիւնը, և ուրախութիւնը հաստատուն կը պահէ մինչև ցվախճան, և թէ...

Հարբակոն. Ուրանց օժտի։

Վաղերիոս. Այոյդ է. ասիկա ամէնուն բերանը կը գոցէ։ Ուրանց օժտի։ Այնպէս պատճառ մը, որուն ընդդիմութիւն չը լսար։

Հարբակոն (առանձին՝ պարոնէին դէմը նայելով). Ո՛հ, կարծես թէ շան մը հաչելը կը լսեմ։ Ղըլայ թէ ստակիս աչք տնկեն։ (Վաղերիոսին) Ուրկէ մ'երթար։ Հիմա կու գամ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ԷՆԻՋԱ, ՎԱՂԵՐԻՈՍ

Էնիջա. Այդպէս խօսելով, Վաղերիոս, միթէ կատաղի ընել կ'ուզես։

Վաղերիոս. Ես զան չբարկացընելու, և դիւրաւ համոզելու համար ըրի։ Իր զգացմանց ընդդիմանալն ամէն բան խանգարելու միջոց մ'է։ Այնպիսի մարդիկներ կան, որոնց հետ պէտք է հնարքներով վարուիլ. բնաւորութիւններ կան, որ ընդդիմութեան թշնամի են, յամառ բնութիւններ՝ զորոնք ճշմարտութիւնը կը բարկացընէ, որոնք միշտ արդարութեան ուղիղ ճանապարհին դէմ կը կենան, և միայն նենգութեամբ զանոնք մեր բաղձանացը կրնանք հաւանեցընել։ Դուն իր ուղածին հաւանիլ ձևացուր, աւելի յաջողութեամբ բաղձանացդ կը հասնիս, և...

Էնիջա. Բայց այս ամուսնութիւնը, Վաղերիոս։

Վաղերիոս. Հնարքներ կը գտնենք եա ընելու համար։

Էնիջա. Բայց ինչ հնարքներ կրնանք գտնել, երբ ամուսնուին աս իրիկուն պիտի կատարուի։

Վաղերիոս. Ատեն կ'ուզես և հիւ-

ւանդ կը ձեւանաս ։

Էջիցա . Բայց խաբէութիւնը կ'իմացուի թէ որ բժիշկները կանչուին ։

Վացերիոս . Գնա՛ բանդ ։ Կը կարծես թէ ասոնք բան մը կը հասկանան՞ բժշկութեան մէջ ։ Ինաւ հոգ մ'ըներ , անոնց օգնութեան մը ուզած հիւանդութիւնդ կրնաս ունենալ . և պիտի տեսնես որ անոր ուրկից յառաջ գալուն վրայ պատճառները յօդելու պիտ'աշխատին ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՀԱՐԹԱԿՈՆ , ԷՒՋԷ , ՎԱՑԵՐԻՈՍ

Հարբակոն (առանձին՝ Ալարդին նեղսի դողը) . Բան մը չէ , փառք քեզ Աստուած ։

Վացերիոս (առանց Հարբակոնը պեսնելու) . Վերջապէս փախչելը միայն կրնայ զմեզ ամէն բանէն ազատել . և եթէ , սիրասուն Էլիզա , իմ վրաս ունեցած սէրդ հաստատ է . . . (Հարբակոնը պեսնելով) Այո՛ , պէտք է որ աղջիկ մ'իր հօրը հնազանդի ։ Պէտք չէ որ նայի թէ երիկն ինչպէս մարդ է . և երբ առանց օձպին մեծ իրաւունքը կայ , պէտք է որ աղջիկն իրեն ինչ որ տան՝ ան առնու ։

Հարբակոն . Կեցցէս , հիմա աղէկ խօսեցար ։

Վացերիոս . Պարոն , ներեցէք քիչ մը նեղանալուս , և աղջիկնուդ հետ այսպէս համարձակութեամբ խօսելու համար ։

Հարբակոն . Ի՞նչպէս . շատ ուրախ եմ և կուզեմ որ անոր վրայ բացարձակ իշխանութիւն մը ցուցունես ։ (Էլիզային) Այո՛ , որչափ որ փախչիս՝ պարապ է ։ Աստուծոյ ինծի տուած հայրական իշխանութիւնն անոր կուտամ . և կ'ուզեմ որ բոլոր անոր քեզի ըսածը կատարես ։

Վացերիոս . (Էլիզային) Սակի եաքը՝ իմ ցուցուցած ճանբանեբուս զէմ կեցիր , կը տեսնես ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՀԱՐԹԱԿՈՆ . ՎԱՑԵՐԻՈՍ

Վացերիոս . Պարոն , եաւ էն պիտի երթամ իրեն տուած խրատները շարունակելու համար ։

Հարբակոն . Այո՛ , զիս շնորհակալ կ'ընես ։ Ինչուա . . .

Վացերիոս . Ինոր ոանձը քիչ մը վեր բռնելն (խստութեամբ վարուիլ) աղէկ է ։

Հարբակոն . Սոսյգ է ։ Պեաք է . . .

Վացերիոս . Ինաւ հոգ մ'ընէք ։ Կարծեմ թէ պիտի կարենամ համոզել ։

Հարբակոն . Ինչ որ կուզես՝ ըրէ , ես պիտ՝ երթամ քաղաքին մէջ անգամ մը դառնամ , և անմիջապէս պիտի դամ ։

Վացերիոս (խօսքը Էլիզային ուղղելով , և անոր դուրս ելած պէղէն ինչն ալ երթալով) . Այո՛ , ոտակն աշխարհիս ամէն բաներէն թանկագին է . և պէտք ես շնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ որ այսպէս համեստ հայր մը տուեր է քեզ ։ Պրիսն ինչ ըսելը գիտէ ։ Երբ մէկը խոստանայ աղջիկ մ'առանց օժտի առնուլ ասկէ անդին նայիլ պէտք չէ ։ Ամէն բան ասոր մէջ պարունակեալ է . և առանց օձպին գեղեցկութեան , երիտասարդութեան , ազնուական ութեան , պատուոյ , լմաստութեան , և առաքինութեան

տեղը կը բռնէ։

Հարիպոն (առանձին)։ Ա՜հ։ ասիրնչ խելացի տղայ մ'է։ Հիմա պատգամի պէս խօսեցաւ։ Երանի անոր որ ասոր պէս ծառայ մը կրնայ ունենալ։

ԱՐԱՐՈՒԱԾ Բ.

ՏԵՍԱՐԲԵՆ Ա.

Կլեանդոս. Ա՜հ, նենգաւոր, ո՞ւր ես, ո՞ւր գացիր խօթուեցար։ Ես քեզի պատուիրած չէի...

Լա Ֆլէշ. Այո՛, պարոն, հոս եկեր ձեզ անպատճառ կ'ըսպասէի, բայց ձեր պարոն անշնորհ հայրը դուրս վանեց զիս, թէ և ես գէմ դրի, բայց վախնալով որ չըլլայ թէ զիս ծեծէ՝ դուրս ելայ։

Կլեանդոս. Գործերնիս ի՞նչպէս եղաւ։ Գարագանները առաջուանէ աւելի սոխոզական են։ Զքեզ չտեսնելէս ի՛վեր, իմացայ որ հայրը իմ նախանձորդս է եղեր։

Լա Ֆլէշ. Ի՞նչ հաշիւդ սիրահարի։

Կլեանդոս. Այո՛։ և խիստ մեծ դժուարութեամբ կրցայ այս լուրն արուիս պատճառած խռովութիւնն անուամբ ծածկելու։

Լա Ֆլէշ. Ան ինքզինքը սիրահարութեան ատյ։ Անիսքն ի՞նչ է արդեօք։ Յողովուրդը ծաղը ընելու ելեր է։ և միթէ սէրն անոր պէս ծեր մարդոց համար եղած է։

Կլեանդոս. Իմ մեղքերուս համար է որ հայցանկութիւնն անոր փորը մտաւ։

Լա Ֆլէշ. Բայց ի՞նչ պատճառաւ իրմէ ձեր սէրը պահեցիք։

Կլեանդոս. Որպէս զի անոր կասկած չառամ, և եթէ աս ամուսնութիւնն ետ ընելու համար բանեցուցած հնարքներս յայտնուին՝ հարկը պահանջած ատենը զինքս պաշտպանեմ։ Մեր գործին համար ի՞նչ պատասխան առիր։

Լա Ֆլէշ. Ճշմարիտ կ'ըսեմ, պարոն, անոնք որ փոխ ստակ կ'ուզեն՝ ողորմելի են։ և երբ ստիպուած է մէկը, ինչպէս էք դուք, կծծի վաշխառուներուն ձեռքն խնալու, պէտք է որ անօրինակ բաներու համբերէ։

Կլեանդոս. Ի՞նչպէս, գործը բոլորովին չյաջողեցա՞ւ։

Լա Ֆլէշ. Թողութիւն շնորհեցէք, Մէթրը Սիմոն՝ աս գործին աշխոյժ և խիստ գործունեայ միջնորդը կ'ըսէ թէ մեզի համար իր բոլոր ջանքն ի գործ դրեր է, և կը հաստատէ թէ ձեր մի միայն դիմաց երևոյթն իրսիրտը շահեր է։

Կլեանդոս. Ուզած տան և հինգ հազար ֆրանկս պիտ'ըստանամ։

Լա Ֆլէշ. Այո՛, բայց քանի մը պայմաններով որ պէտք էք ընդունիլ՝ թէ որ միտք ունիք որ գործը լմննայ։

Կլեանդոս. Փոխատուին հետ քեզի խօսել տուա՞ւ։

Լա Ֆլէշ. Ա՜հ, ճշմարիտ։ աս մեր դիտցած գործքերէն չէ։ փոխատուն ձեզմէ աւելի զինքը չի յայտնելու զգուշութիւն կ'ընէ։ և ատոնք այնպէս մեծ գաղտնիքներ են որ դուք չէք կարծեր։ Ամենեին անոր անունը չեն ուզեր ըսել, և այսօր ծածուկ տան մը մէջ ձեզի հետ երես երեսի խօսակցելու են, որ ձեր բերնէն ձեր հարստութեանը և գերդաս

տանին վրայ տեղեկութիւն առնուն, երբեք չեմ տարակուսիր որ ձեր հօրը միակ անունը գործերը չդիւրացընէ։

Կցեանդոս. Անուանդ որ մայրս մեռած ըլալով, անոր հարստութիւնն ալ իմս է։

Լա Ֆլշէ. Հո մտիկ ըրէ սա մէկ քանի յօդուածները, զորոնք ինքըն իր բերնովն ըսեր ու մեր միջնորդը գրեր է, որպէս զի բանի մը ձեռք զարնելէն առաջ, զանոնք անգամ մ'աչքէ անցընէք։

"Ենթադրելով թէ փոխատուն ամէն կերպ ապահովութիւնները աւտնէ, և թէ փոխառուն երևելի, և այնպէս գերդաստանէ մ'ըլլայ, որուն հարստութիւնն ընդարձակ, հաստատուն, ապահով, յայտնի, և ամէն վտանգներէ ազատ ըլլայ, ազնիւ և ճիշտ պարտամատեանի մը կը շինուի խիստ հանմատ նատարի մը ձեռքովը, այն որ փոխատուէն պիտի որոշուի առ բանիս համար, որ առ գործին ըստ օրինի կատարուիլը կ'ուզէ։

Կցեանդոս. Սոր ըսելիք չկայ։

Լա Ֆլշէ. "Փոխատուն, որպէս զի խիղճը չքեռնաւորէ, կ'ուզէ որ առակը հարիւրին հինգ շահով տայ։

Կցեանդոս. Հարիւրին հինգ շահով. ի՞նչ կ'ըսես. տեսնո՞ր վայելուչ գործը։ Գանգատելու տեղ չկայ։

Լա Ֆլշէ. Իրաւ է։

"Բայց, ինչպէս որ յիշեալ փոխատուն պահանջուած գումարն իր քովը չունի, և թէ փոխառուին երախտիք մ'ընելու համար, ստիպուած է ուրիշէ մը փոխառնելու քանի վճարելու պայմանաւ, պէտք է որ յիշեալ առաջին փոխառուն ան շահը վճարէ առանց մնացածին փնտռելու, քանզի յիշեալ փոխատուն իրեն բարիք մ'ընելու համար միայն փոխ ուզելու է ուրիշէն։

Կցեանդոս. Այ ի՞նչ գժնդակ բան է. ո՞ր Հրեայն, ո՞ր Արաբացին է այդ. ըստ ծգ հարիւրին քսան ու հինգէն աղաւելի է։

Լա Ֆլշէ. Իրաւ է. ես ալ այդպէս ըսի։ Հիմա պիտի տեսնէք։

Կցեանդոս. Ի՞նչ պիտի տեսնեմ. ես ստակի հարկաւորուի ունիմ. պէտք է ամէն բանին հաւանիմ։

Լա Ֆլշէ. Ես ալ այդպէս պատասխանեցի։

Կցեանդոս. Ասկէ զատ ուրիշ բան կա՞յ։

Լա Ֆլշէ. Փոքր հատուած մ'ևս մնաց։

"Պահանջուած տասն և հինգ հազար ֆրանգէն փոխատուն պիտի կարենայ միայն տասն երկու հազար ֆրանգ պատրաստ գրամ համրել, և մնացածին տեղը՝ պէտք է փոխառուն հանդերձներ, կարասիքներ, ագամանդներ առնելու հաւանի, որոնց ցուցակը հետևեալն է, և յիշեալ փոխատուն անկեղծութեամբ կարելի եղածին չափ ցած գին դրած է անոնց վրայ։

Կցեանդոս. Ի՞նչ ըսել կ'ուզես։

Լա Ֆլշէ. Մտիկ ըրէք ցուցակը։

"Նախ և առաջ, անկողին մը չորս ոտքով վրան ձիթապտղի գոյն սուսան մը, որուն ծայրերը Մաճառի ասղնկար երիվներ կան. նոյնպէս վեցն աթոռ և մէկ անկողնոյ նոյն ձև զարդարուած մեծագին ծածկոց մը, ամէնն ալ իրենց հարկաւոր եղածներովը, և վրանին մեղուս մ'աւելցուցած է, որ կարմիր և վանդամանի կապոյտ գոյնի կը փոխուի։

"Ասկէ զատ, առաստաղէ կախուելու անկողնոյ Օմանի շոր վարդի գոյն մետաքսեայ առագաստ մը, հետը մէկ փափուկ բարձ և մետաքսեայ ծոպեր (սալտ)։

Կցեանդոս. Ի՞նչ ընելու համար ատոնք ինձ տալ կ'ուզէ։

Լա Ֆլշէ. Ապասեցէք։

"Ասկէ զատ, օթոց մը, վրան Կամպոյի և Մասոնի սերերը նկարուած։

"Ասկէ զատ, երկոտասան ոսքերով կամ դարձող սինեներով ընկոյզի փայտէ շինուած մեծ նեղան մը, որ երկու կողմէն ալ կը լայնայ, և հետը իր վեցն անյենտան աթոռակներովը։

Կցեանդոս. Տէր Աստուած, ի՞նչ պիտո՞ ընեմ ատոնք։

Լա Ֆլշէ. Փիչ մը համբերեցէք։

"Ասկէ զատ, մարդարտի դալտակու ընտրով (ֆէրֆէ) զարդարուած երեք խոշոր պատրուգաւոր հրացանները, իրենց երեք ունելի գործիքներովը։

"Ասկէ զատ, Բոլոնիոյ վին մը, իր ամէն լարերովը։

"Ասկէ զատ, ոսկիս շինելու վառարան մը երկու դնդաձայր սրուակներով և երեք պարզուտ

անօթներով, որոնք օգտակար են զոնելու հեռաբերբերի եղանիներուն։

Կլեանդոս. Բարկութիւնը կը գերազանցէ զիս։

Լա Ֆիշ. Ինչ մը հանդարտ կեցիր։

« Ակէ զատ, երբեք տեսակ խաղալու գործիքներ, որոնք հարկաւոր են պարտադ մնացած ժամանակը զբաղելոյ համար։

« Ակէ զատ, երբեք ու կեր ատր մեծութեամբ չոր խատավ լեցուած մեղրի (տերիկեռէլ) մերմի մը, սենեկի մ՝ առաստաղին կախելու համար խիստ հեռաբերբերական բան մ՝ է։

Բարոր ասոնք, որ առ անց նենգաւթեան չորս հազար հինգ հարիւր ֆրանգ կ՝արժեն, փոխատուն իր կամքն երբեք հազար ֆրանգի ինչքաց՝

Կլեան. Փոխատուն ալ իր որոշմունքներն ալ կրողը տանի. գնա՛ չելին, դա՛հիճը։ Նոր էք այս տեսակ անիրաւ տոկոսէք լսուած բան է։ Խնդրած ահագին շահէն գոհ չէ՞, ու զիս կը պարտաւորէ, որ երբեք հազար ֆրանգի տեղ հին անպիտան բաներն ընդունիմ, որոնք ես վեցը հարիւր ֆրանգի չեմ ուզեր առնել։ Բայց այսու ամենայնիւ պէտք է որ ուզածին հաւանիմ. ինչու որ ամէն բան ընդունել տալու իշխանութիւնը ձեռքն է. և այն անօրէնն իր դասնակը կոկորդիս կը բռնէ։

Լա Ֆիշ. Պարոն, կը տեսնեմ որ, Ղատուած չընէ, ճիշդ Փանուրկային բռնած ճամբան կը բռնէք հարստութիւններդ վատնելու համար՝ ատակն առաջ առնելով, սուզ գնելով, աժան ծախելով, եկամուտն առնելեն առաջ ուտելով։

Կլեանդոս. Ինչ կ՝ուզես որ ընեմ։ Ահա այսպէս երիտասարդները, հարց անիծեալ ազահութեան պատճառաւ, թշուառութեան մէջ են. աս գիտնալով տակուին կը զարմանան ամէն մարդիկ թէ զաւակներն անոնց մեռնիլը կ՝ուզեն։

Լա Ֆիշ. Պէտք է խոստովանիլ որ ձեր հօրը ագահութիւնն ան աստիճան է որ խիստ զգաստ մարդն անգամ գլուխ կը հանէ։ Փա՛ռք Աստուծոյ, ես աս դժնդակ խոնարհութիւնը չունիմ. գիտեմ իմ ընկերներս զինքս անվնաս պահել, երբ անոնք իրենց աներկիւղութեամբը փոքր առևտուրներու մէջ կը խառնուին և պատժոյ արժանի մեղանչական գործքեր կը գործեն։ Բայց, ձեզ ճշմարիտն ըսեմ, ես ձեր տեղն ըլլայի՝ իր աս բնութիւններէն գըրգռեալ իրմէ բան գողնալու պիտի չանայի, և կարծեմ թէ գողնալով արժանի գործ մ՝ ըրած կ՝ըլլայի։

Կլեանդոս. Տուր ինձ այդ ցուցակը, որ անգամ մ՝ ես ալ տեսնեմ զան։

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Հարպագոն. Մէթրը Սիմոն. Կլեանդոս և Լա Ֆլէշ (Գոռին ներսի խորը)

Մէթրը Սիմոն. Այո՛, պարոն, երիտասարդմ՝ է որ ատակի հարկաւորութիւն ունի. իր գործքերն ըստակ գտնելու կ՝ըստիպեն զինքը, և ինչ որ ասիմանէք՝ պիտ՝ ընդունի։

Հարպագոն. Բայց կը կարծես, Մէթրը Սիմոն, որ ամենեին վատանգի երկիւղ չկայ. և ըրած մարդուդ անունը, ինչքը, և ընտանիքը գիտես։

Մէթրը Սիմոն. Ա՛յ, չեմ կրնար ճիշդ տեղեկութիւն մը տալ ձեզ, իմ իրեն հանդիպիլս դիպուածով մը

եղաւ։ բայց դուք իրմէն ամէն բան կ'իմանաք, և իր երևցիլը զիս ապահովցուց որ դուք շատ գոհ պիտի՝ ըլլաք՝ երբ ճանչնաք զան։ Միայն աս կրնամ ըսել որ իր ընտանիքը խիստ հարուստ է, որ արդէն մայր չունի, և կը բաղձայ որ իր հայրն ալ շուտով մեռնի։

Հարփակոն. Օարմանալի բան մ' է աս։ Ընկերասիրութիւնը, Մէթրը Սիմոն, կը պարտաւորէ զմեզ որ կրցած ատենները մարդ ոց կամքը կատարենք։

Մէթրը Սիմոն. Այդպէս պէտք է ըլլալ։

Լա Ֆլէշ (կամաց մը Կլէանդրոսի՝ Մէ-թրը Սիմոնը ճանչնալով)։ Ի՞նչ կը նշանակէ աս։ Մէթրը Սիմոնը հօրդ հետ ի՞նչ կը խօսի։

Կլեանդրոս (կամաց մը Լա Ֆլէշի)։ Ոչ ըլլալ խմացուցի՞ն արդ եօք անոր։ արդ եօք զիս պիտի մատնէ՞ դուն։

Մէթրը Սիմոն (Կլէանդրոսին և Լա Ֆլէշին)։ Լ, ա։ ի՞նչպէս կ'արտասրաք։ ոչ բսաւ ձեզ թէ մենք հոս ենք։ (Հարփակոնին) Մի՛ կարծէք, պարոն, որ ձեր անունը և բնակարանն էս խմացուցած ըլլամ ասոնց։ Բայց իմ գիտցածս՝ ինձաս մը չունի։ ասոնք հանձարեղ մարդիկ են, և կրնանք հոս անոնց հետ գործ տեսնել։

Հարփակոն. Ինչպէս։

Մէթրը Սիմոն. (Կլէանդրոսը ցոյց-նելով)։ Այս պարոնն է ձեզի խոսեցած ատան և հինգ հազար ֆրանգ փոխ ուզողը։

Հարփակոն. Ի՞նչ, անզգամ, դուն է՞ս որ այս մեղապարտ թշուառութեանց կու տաս ինքզինքդ։

Կլեանդրոս. Ի՛նչ, հայր իմ։ դուք էք որ աս ամօթալի գործքերուն առաջ էք ինքզինքիդ։

(Մէթրը Սիմոն և Լա Ֆլէշ ելլեն։)

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ։

Հարփակոն։ Կլեանդրոս

Հարփակոն. Դո՞ւն է՞ս որ այսպէս դատապարտելի փոխառութեամբ կ'ուզես տուն փլել։

Կլեանդրոս. Դո՞ւք էք որ այնպէս անգութ անիրաւ տոկոսքներով կը ջանաք զձեզ հարստացընել։

Հարփակոն. Ընկէ՛ է՛ սև կը համարձակիս առջևս երևնալու։

Կլեանդրոս. Ընկէ՛ է՛ սև կը համարձակիք հատարակաց առջև երևնալու։

Հարփակոն. Ըսէ՛ ինձ, չէ՞ս ամչնար որ այդպէս զեղծուութեանց կու տաս ինքզինքդ։ սոսկալի ծախքերու մէջ կ'ինկնաս, և քու ծընողացդ այնչափ քրտինքով ժողուած հարստութիւնը ամօթալի կերպով կը վատնես։

Կլեանդրոս. Ձէ՛ք ամչնար երբէք որ այդպէս առև տուրներով պարուրելիդ կը կորեք։ ոսկի ոսկւոյ վրայ գանձելու անյագ բաղձանքով ձեր բոլոր փառքը և համբաւը կը դնէք, ու խիստ երեւելի անիրաւ վաշխառուներէն հնարուած մանրամասն անգութ շահերով ինքզինքիդ կը հարստացընէք։

Հարփակոն. Կորի՛ր աչքիս առջևէն, անզգա՛մ, կորի՛ր աչքիս առջևէն։

Կլեանդրոս. Ձեր կարծեօքը՝ ոչ՝ աւելի յանցաւոր է։ պէտք ունեցողաստակ փոխառնողը, թէ պէտք չունեցողաստակ դողցողը։

Հարփակոն. Կորի՛ր ասկէ, կ'ըսեմ, և բարկութիւնս մի՛ գրգռեր։ (Ա՜անչին) Ա՛ն դիպուածիս վրայ չեմ ցաւիր. ինչու որ տուիկայ ինձ խրատ մ'է որ իր ամէն գործքերուն վրայ առաջնուանէ աւելի աչքս չորս բանամ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

Ֆրոզինա, Հարփակոն

Ֆրոզինա, Պարոն։

Հարփակոն, Սպասէ քիչ մը. հիմա կու գամ քեզի հետ կը խօսինք։ (Ինքնիրեն) Յարմար ատեն է որ երթամ անգամ մը ստակս նայիմ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

Լա Ֆլէշ, Ֆրոզինա

Լա Ֆլէշ. (առանց Ֆրոզինան պեսնելը)։ Ճշմարիտը, շատ ծաղրաշարժ դիպուած է աս։ Ինչուշտ աս մարդը ընդարձակ նկուղի մէջ բան պահած է. ինչու որ մեր ուներցած ցուցակին մէջ նշանակուածներէն բան մը չտեսանք։

Ֆրոզինա. Հէ՛, դո՞ւն ես, իմ խեղճ Լա Ֆլէշս։ Ի՞նչպէս եղաւ որ երարու պատահեցանք։

Լա Ֆլէշ. Ա՛, հա՛, դո՞ւն ես, Ֆրոզինա։ Ի՞նչ գործ ունիս հոս։

Ֆրոզինա. Ինչ որ ամէն ուրիշ տեղ կ'ընեմ, այսինքն ամէնուն կը ծառայեմ, ասոր անոր գործին միջնորդութիւն կ'ընեմ, և կրցածիս չափ իմ ունեցած քիչ մը խելքովս գործերը կը յաջողցընեմ։ Գիտես որ աս աշխարհիս մէջ պէտք է աչքաբացութեամբ ապրիլ, և ինձի պէս մարդոց Աստուած հնարքներէն և ճարպիկութիւններէն ուրիշ բան տուած չէ։

Լա Ֆլէշ. Ա՛ն տանը տիրոջ հետ առուտուր մ'ունիս։

Ֆրոզինա. Այո՛. փոքրիկ գործի մը համար իրեն միջնորդութիւն կ'ընեմ, ուրկից վարձք մը կը յուսամ։

Լա Ֆլէշ. Ինկէ՞. ահ, ճշմարիտ կ'ըսեմ, շատ խորամանգ ըլլալ պէտք ես որ անորմէ բան մը փընցընես, և քեզի կ'իմացնեմ որ ստակ ըսած բանդ հոս խիստ սուղ է։

Ֆրոզինա. Այնպէս ծառայութիւններ կան, որ զարմանալի կերպով անոր սիրտը կը շարժեն։

Լա Ֆլէշ. Օ՜առայ եմ, դուն տակաւին պարոն Հարփակոնը չես ճանչնար։ Պարոն Հարփակոնը ամէն մարդկանց մէջ խիստ անգութ մարդն է, բոլոր մահկանացուաց մահկանացուն, ամէնէն քարասիրտը և ամէնէն կծծին։ Ամենեւին ծառայութիւն մը չկայ որ իր երախտագիտութիւնը շարժէ զինքը որ իր ձեռքը բանայ որ բան մը տայ։ Գողութիւն, յարգանք, խօսքով մարդասիրութի՛ւն, և բարեկամութիւն, ուզածիդ չափ կը գտնես քովը. բայց երբ ստակի խօսք ընես, ալ իրեն հետ գործ չունիս։ Իր շնորհակալութիւններէն և բարեկամական սիրոյ նշաններէն ուրիշ աւելի չոր և աւելի ցամաք բան չունի. և պալ բառէն այնպէս զզուած է, որ բնաւ չգործածէր. այնպէս որ Ալլոյն պամ, ջրսեր, այլ Ալլոյն ֆոկ պամ։

Ֆրոզինա. Հէ՛. ես աղէկ գիտեմ մարդիկներուն հետ վարուելու արուեստը. դութերնին շարժելու,

սիրտերնին զուարճացընելու , և այնպէս ճամբաներ գտնելու վարպետ եմ , որ անոնց զգացու�թիւնը կը շարժեմ։

Լա Ֆլիշ . Այս տեղ այդ անպիտան հնարքները չեն անցնիր։ Այ մենևին չեմ կրնար հաւատալ որ դուն այդ մարդուն սիրտը ոտակի կողմանէ շարժես։ Այս մասին անզգայ է , բայց այնպէս կերպով մը որ ամէն մարդ կը յուսահատեցընէ։ Մէկ խօսքով , ըստակը՝ համբուէն , պատիւէն և առաքինութենէն աւելի կը սիրէ • և ոտակ ուզողին ներկայութիւնը իր ջիղերը կը սարսեցընէ։ Այ բանս իրեն մահացու հարուածով զարնել , սիրտը ծակել , և ընդերքը դուրս հանելէ • և եթէ • • • բայց ահա նորէն կուգայ , պէտք է որ երթամ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ , ՖՐՈՋԻՆԱ

Հարփակոն (ցած ձայնով) • Այմէն բան ուզածիս պէս յաջող կ'երթայ։ (Բարձր ձայնով) Ի՞նչ լուր , Ֆրոզինա։

Ֆրոզինա . Ա՛հ , ի՞նչպէս առողջ կը տեսնեմ զձեզ , և ի՞նչպէս զուարթ դէմք մ'ունիք։

Հարփակոն . Ո՞չ , ճշ։

Ֆրոզինա . Երբէք այդպէս պայծառ և զուարթագին գոյն մը տեսած չէի երեսնուդ վրայ։

Հարփակոն . Իրա՞ւ կ'ըսես։

Ֆրոզինա . Ի՛նչ կ'ըսէք , ձեր կենացը մէջ հիմակուան պէս առայդ դէմք մ'ունեցած չէք • ես քսան և հինգ տարեկան մարդիկ կը տեսնեմ որ ձեզմէ աւելի ծեր կ'երևին։

Հարփակոն . Սակայն , Ֆրոզինա , ճիշդ վաթսունոց եմ ես։

Ֆրոզինա . Ի՛ , ի՞նչ կայ • վաթսուն տարին շատ է։ Վաթսուն տարին մարդուս ծաղիկ հասակն է • և հիմա գարնան գեղեցիկ եղանակը կը մտնէք։

Հարփակոն . Իրաւ է • բայց եթէ ասկէ քսան տարեկան պակաս ըլլայի՝ գեշ բան չէր ըլլար , կարծեմ։

Ֆրոզինա . Կատակի՞ համար կըխօսիք։ Դուք ասոր հարկաւորութիւն չունիք , և ձեր մարմնոյ կազմուածքը կը ցուցունէ թէ հարիւր տարի ապրելու էք։

Հարփակոն • Կը կարծե՞ս։

Ֆրոզինա . Ճշմարիտ կ'ըսեմ , աս բանիս ամէն նշանները ունիք վրանիդ։ Կեցիք քիչմը • ա՛հ , ա՜հա ճիշդ երկու աչքերնուդ մէջ երկար ապրելու նշան մը կը տեսնեմ։

Հարփակոն . Ասկէ կը ճանչնա՞ս։

Ֆրոզինա • Ընտարակոյս։ Զեռքերնիդ ինծի ցուցուցէք • ա՛հ , Տէր Աստուած , աս ի՞նչ կենաց գիծ է։

Հարփակոն . Ի՞նչպէս։

Ֆրոզինա • Զէ՞ք տեսներ , սա գիծը մինչև ուր կ'երթայ։

Հարփակոն . Ի՛ , ի՞նչ կընշանակէ։

Ֆրոզինա . Այս հարիւր տարի կ'ըսէի • բայց , ճշմարիտ կ'ըսեմ , հարիւր քսանն ալ պիտ'անցնիք։

Հարփակոն • Կարելի՞ է արդեօք։

Ֆրոզինա • Զափազանց ապրելու էք , կ'ըսեմ • զաւակներնիդ և զաւակներուդ զաւակները պիտի թաղէք։

Հարփակոն . Ասկէ աղէկ ի՞նչ կ'ու

զեմ։ Գործերնիս ինչպէս եղաւ։

Ֆրոզինա. Հարցընել պէտք է, և երբէք տեսեր էք որ ձեռք զարկած գործս չմնցընեմ։ Մանաւանդ Նուրթեանց համար մասնաւորապէս հրաշալի տաղանդ մ'ունիմ։ Աշխարհի մէջ չկայ տեղ մ'այնպէս երկու սիրահարեալներ, որոնք քիչ ժամանակի մէջ միջոց մը չգտնեմ միաւորելու։ Ինչպէս որ մեր գործոյն մէջ մեծ դժուարութիւններ չկար։ Ինչպէս որ առևտրական գործքերու համար անոնց տունը կը մտնեմ կ'երթամ, թէ մօրը և թէ աղջկանը երկուքնուն մէկտեղ ձեր վրայօքը խօսեցայ, և Մարիանան փողոցէն անցնելու և պատուհանին մէջ նստած ատենը տեսնելով՝ ձեր անոր համար ունեցած որոշմունքը իմացուցի մօրը։

Հարփակոն. Ով պատասխան տուաւ։

Ֆրոզինա. Մայրը ուրախութիւն առաջարկութիւններդ ընդունեց։ և երբ իմացուցի անոր թէ շատ կը բաղձաք որ այս իրիկուն ամուսնութեան պայմանագիրը կատարուելու ժամանակը աղջիկը ներկայ գտնուի, առանց դժուարութեան հաւանութիւն տուաւ։

Հարփակոն. Պարոն Անսէլմը ամ իրիկուն հացկերոյթի հրաւիրելու պարտաւորած եմ, Ֆրոզինա, և շատ ուրախ պիտ' ըլլամ եթէ ան ալ կոչունքին ներկայ ըլլայ։

Ֆրոզինա. Իրաւունք ունիք։ Դա՛ չէն եաև աղջկանդ այցելութիւն պիտի գայ, անկէ միտք ունի վաճառանոցը երթալու, ետքն ալ ընթրելու պիտի գայ։

Հարփակոն. Շատ աղէկ, թողիմ փոխ տուած կառքովս մէկտեղ երթան։

Ֆրոզինա. Շատ աղէկ կ'ըլլայ։

Հարփակոն. Բայց, Ֆրոզինա, իր աղջկանը հետ տալու օժտին վրայօք խօսեցա՞ր մօրը։ Ասիր անոր թէ պէտք է որ քիչ մ'օգնէ, ջանայ, և այսպէս առթի մը համար ստակ հանձարէ։ Ինչու որ եկամուտ ջունեցող աղջիկ մը չեն կարդեր։

Ֆրոզինա. Ի՞նչ։ աս աղջիկը տասը'ներկու հազար ֆրանգ եկամուտ ունի։

Հարփակոն. Տասն'երկու հազար ֆրանգ եկամո՞ւտ։

Ֆրոզինա. Այո՛։ Աղէկ զատ՝ նախ և առաջ խիստ խնայութեամբ սնած և մեծցած է։ միայն աղցանով, կաթով, պանիրով և խնձորով ապրելու սովորած է, և հետևաբար անոր համադամ հացկերոյթներ, աղէկ եփուած ընտիր կերակուրներ, կեղևը հանուած գարի, և ամէն կանանց պէս՝ ամէն տեսակ փափկութիւններ պէտք չեն։ Գիտէք որ աս բաները քիչով չեն ըլլար, տարին առ նուազն երեք հազար ֆրանգի կը հասնի։ Աղէկ զատ, անիկա թուղթ խաղալէն սոսկալի կերպով զզուած է, որ այս օրուան օրս կանանց հասարակ է։ որոնց մէջէն ես մեր դրացուհիներէն մէկը կը ճանչնամ որ այս տարուան մէջ երեսունի և քառասունի խաղալով քսան հազար ֆրանգ կորսնցուց։ Բայց անոր միայն քառորդը առնենք, Տարին հինգ հազար ֆրանգ թղթի, չորս հազար ֆրանգ լաթի և գոհարներու, ամէնը մէկէն ինը

հաղար ֆրանգ կ'ընէ · և հաղար ոսկի ալ ուտելիքի համար դնենք, չէ՞ որ տարին տասն երկու հաղար ֆրանգ պիտի շահիք ։

Հարփակոն. Այո՛, այդ գէշ բան չէ · բայց ըրած հաշիւդ ալ արդարացի չէ ։

Ֆրոշինա. Ներեցէք · ամուսնութեան օժտին տեղ ուտելու խըմելու զգաստութենէ, պարզութիւն և վայելչութիւն սիրող, և թուղթ խաղալէն զզուող կին մ'առնելէն աւելի ինչ արդարացի բան կայ ։

Հարփակոն. Իր օժիտը անոր չընելու ծախքերովը ինձ հաստատել ուզելդ ծաղու արժանի է ։ Ձառած բանիս ի՞նչպէս առի ըսեմ · անշուշտ պէտք է որ ձեռքս բան մ'անցնի ։

Ֆրոշինա. Ի՞նչ կ'ըսէք · բաւական բան պիտ' առնուք · ըսին նաև ինձ թէ այս ինչ քաղաքը ինչք ունին, որոնք ձերը պիտի ըլլան ։

Հարփակոն. Տեսնենք ի՞նչքան է ։ Բայց, Ֆրոշինա, ուրիշ բան մը ալ կայ որ զիս կը տրտմեցընէ ։ Ինչպէս որ տեսար, աղջիկը առոյգ է, և երիտասարդները սովորաբար իրենց նմանները կը սիրեն, և իրենց ընկերները կը փնտռեն միայն ։ Կը վախնամ որ ես աս հաստակաւս տնոր ախորժակին համաձայն չգամ, և չըլլայ թէ աս՝ բանը տանս մէջ անկարգութիւններ ընելու պատճառ ըլլայ, որ իմ գործիս չգար ։

Ֆրոշինա. Ա՜հ, զինքը աղէկ ճանչցած չէք ։ Ան ալ մանաւոր պարագայ մ'էր որ կ'ուզէի ըսել ձեզ ։ Ամէն երիտասարդներէն չափազանց կերպով զզուած է, և ծերերը միայն կը սիրէ ։

Հարփակոն. Պարիճնան ։

Ֆրոշինա. Այո՛, Պարիճնան · կ'ուզէի որ աս բանիս վրայ անոր խօսիլը լսէիք ։ Երիտասարդ մը տեսնելով ամենևին չկրնար համբերել · բայց երբ փառաւոր մորուքք գեղեցիկ ծերունի մը տեսնէ, կ'ըսէ, անկէ աւելի մեծ ուրախութիւն մը չկրնար զգալ ։ Որչափ ծեր ըլլայ, իրեն այնչափ սիրելի է · և կ'իմացընեմ ձեզ որ չըլլայ թէ երթաք ինքզինքնիդ մատաղացընելու ջանաք։ Կ'ուզէ որ մէկը գոնէ վաթսունամեայ ըլլայ · դեռ չորս ամիս չկայ, կարգուելու առեն՝ ամուսնութիւնը բոլորովին ետ ըրաւ, պատճառելով որ իր ամուսինը յիսուն և վեցը տարեկան ըլլալը իմացուցեր, և պայմանագիրը ստորագրելու համար ամենևին ակնոց չգործածեր էր ։

Հարփակոն. Ա՞ս բանիս համար միայն ։

Ֆրոշինա. Այո՛ · կ'ըսէ թէ ինքը յիսուն և վեցը տարեկան մարդէն գոհ չէ · այլ աւելի քթին վրայ ակնոց կրողներուն վրայ է աչքը ։

Հարփակոն. Ո՜չմարիա, նորալուր բան մը կ'ըսես ինձ ։

Ֆրոշինա · Ուրիշ այնչափ բաներ կան որ անկարելի է ըսելը · սենեկին մէջ քանի մը նկարներ և պատկերներ քաշուած կը տեսնուին ։ Բայց ի՞նչ պատկեր կը կարծէք որ ըլլան · Ադոնիսնե՞ր, Կեփալոսնե՞ր, Փարիսնե՞ր, և Ապոլոննե՞ր ։ — Ո՛չ · այլ Սատուրնոսի, Գրիմոս Թագաւորին, ծե-

բունի Աստուծոյն, և իր սրդ.ոյն ուսոցը վրայ բարի Անդիսին դեղեցիկ պատկերները նկարուած են։

Հարփակոն. Ա՛ս սքանչելի բան է։ Ահա աս բանս ամենևին մտքես անցած չէր։ և շատ ուրախ եմ որ անիկա այսպէս բնութեան տէր է։ Յիրաւի եթէ ես կին ըլլայի երբէք երիտասարդները սիրելու չէի։

Ֆրոշինա. Իրաւունք ունիք։ Տեսէք հիմա ի՞նչ յարգ ունին երիտասարդները։ Անպարկեշտ և քծնող կնիկներն են որ անոնց վրայ սէր կը ձգեն։ բայց չեմ գիտեր թէ ի՞նչ հաճոյական բան մը կը տեսնեն անոնց վրայ։

Հարփակոն. Այսր իմ խելքս չհասնիր, և չեմ գիտեր թէ ի՞նչպէս անանկ կանայք կը գտնուին, որոնք այնչափ կը սիրեն զանոնք։

Ֆրոշինա. Պէտք է յետին աստիճանի խենդ ըլլայ մէկը որաս բանս ընէ։ Երիտասարդութիւնը սիրելը կատարեալ մոռց ալդասնիք են։ Ան տարփաւոր երիտասարդներն ալ մարդ են, և կրնա՞ մէկը այս անտասուններուն ընկերանալ։

Հարփակոն. Ա՛ս ալ ամէն օր նոյն բանը կ'ըսեմ։ Անոնց վառեակի ձայնը, կատու ի մօրուքին նման երեք փոքր թել մօրուքնին, խոծուծի պէս կեղծ ծամերնին, և կախուած վարսիքնին, և բոց լանջերնին . . . .

Ֆրոշինա. Անոնց հակառակը կը տեսնեմք ձեր վրայ։ Զեղի՛ պէս մարդուն պէտք է մարդ ըսել, որ տեսնալդ ալ արժէ գոնէ։ և սիրելի ըլլալու համար այդպէս պէտք է հագուիլ։

Հարփակոն. Հաւնեցա՞ր ինձի։

Ֆրոշինա. Ի՞նչ։ հրաշալի կ'երեւիք, և դէմքերնիդ գծագրելու արժանի է։ Դարձի՛ք անգամ մը, թէ որ կը հաճիք։ Սոկէ աւելի աղէկ չկրնար ըլլալ։ Բալեցէք, տեսնեմ։ Ահա, ինչպէս որ պէտք է, ձեւաւոր, համարձակ և կայտառ մարմին մը, որուն վրայ ամենևին հիւանդութիւն մը չտեսնուիր։

Հարփակոն. Փա՛ռք Աստուծոյ, մեծ հիւանդութիւններ չունիմ։ միայն իջուածք մ'ունիմ, որ երբեմն երբեմն կուգայ կ'իջնայ։

Ֆրոշինա. Բան մը չէ, իջուածքնիդ վնասակար չէ, և փառք Աստուծոյ, կը հաղաք։

Հարփակոն. Բսէ ինձի, Մարիանան քնաւ զիս տեսած չէ՞ դեռ։ իմ անցնելու ատենս ամենևին զիս չէ՞ դիտեր։

Ֆրոշինա. Ոչ։ բայց ձեր վրայ օրը շատ խօսակցեցանք։ Այս ձեր դիմացը գծագրութիւնը ըրի ա՛նոր, և չմոռցայ զձեզ գովել, և ձեզի պէս ամուսին մ'ունենալուն օգուտը իմացընել։

Հարփակոն. Աղէկ ըրիր, շնորհակալ եմ քեզի։

Ֆրոշինա. Պարոն, ձեզի ընելու փոքր աղաչանք մ'ունիմ։ Ոչիչ մը ստակ չունենալուս համար դատս կորսնցընելու եմ (Հարփակոն իր դէմքը ծանր կ'երկնցընէ)։ կրնաք դիւրութեամբ աս դատը շահեցընել ինձի՝ թէ որ բարերարութիւն մ'ընէք . . . Ձեզ կըրնար կարծել թէ ի՞նչպէս Մարիանան զձեզ տեսնելով պիտ'ուրախանայ։ (Հարփակոն ուրախ դէմքը կը դառնայ) Ա՛հ, ի՞նչպէս սիրելի երևնալու էք անոր, ի՞նչ-

պէս անոր մտացը սքանչելի աղ-
դու�թի մ'ընելու է ատ նախ-
նեաց գլեսոը։ Բայց ամէն բա-
նէն առաջ՝ ժաղուէններով բաճ-
կոնուդ կապուած վարտիքնուդ
վրայ պիտի հիանայ, խելքը պի-
տի թռցնէ, և այդպէս զար-
դարուած սիրահար մը չափա-
զանց սիրելի ըլլալու է։

Հարփակոն. Ոչմարիա, այդպէս
խօսելով դիս կը հիացընես։

Ֆրոզինա. Յիրաւի, պարոն, աս
դատին վերջը խիստ գէշ պիտի
ըլլայ ինձ։ (Հարփակոն իր դէմքը ծա-
ղը կ'երկնէ) Թէ որ կորսնցընեմ
զան՝ յետին թշուառութեան մէջ
պիտ' ինամ։ Ձեր քիչ մ'օգնու-
թիւնը դիս ամէն վտանգէ պիտի
ազատէ։ . . Ձեր վրայօքը խօսե-
լու ատենս՝ անոր զգացած ու-
րախութիւնը կ'ուզեի որ տեսնէ-
ք։ (Հարփակոն ուրախ դէմքով կը ցո-
ղնէ) Ձեր յատկութիւնները մի
առ մի պատմելու ատենս՝ անոր
սչացը մէջ ուրախութեան կայ-
ծը կը շողար։ այնպէս որ աս ա-
մուսնութեան բոլորովին կատար-
ուելը տեսնելու վերջին անհամ-
բերութեան մէջ թողուցի զան։

Հարփակոն. Շատ ուրախացուցիր
դիս, Ֆրոզինա։ և յիրաւի կ'ը-
սեմ, չափազանց շնորհակալ եմ։

Ֆրոզինա։ Կ'ազատիմ, պարոն,
պահանջած քիչ մ'օգնութիւնս
տալու շնորհք ըրէք։ (Հարփակոն
դարձեալ իր դէմքը ծաղր կ'երկնէ)
Այս բանը դիս պիտի կենդանացը-
նէ, և ես յաւիտեանս երախ-
տագէտ պիտ' ըլլամ ձեզ։

Հարփակոն. Այնպես բարով, եր-
թամ պատրաստութիւններս տեսնեմ։

Ֆրոզինա. Ոչմարիտ կ'ըսեմ, պա-
րոն, որ ասկէ աւելի մեծ կարգ-
տութեան մէջ չէիք կրնար օգ-
նել ինձ։

Հարփակոն. Պիտի հրամայեմ որ
կառքս պատրաստեն ու զձեզ
վաճառանոցը տանին։

Ֆրոզինա. Եթէ ստիպուած չըլ-
լայի՝ ձեզմէ օգնութիւն չէի
խնդրեր։

Հարփակոն. Իւ պիտի հոգ տա-
նիմ որ կանուխ ընթրեն, որպէս
զի զձեզ չհիւանդացընեն։

Ֆրոզինա. Ձեզմէ խնդրած շ-
նորհքս մի՛ մերժէք։ Ձեզ կրնար,
պարոն, անոր ուրախութիւնը . . .

Հարփակոն. Իրթամ, ահա դիս
կը կանչեն։

Ֆրոզինա (առանձին)։ Դարշելի
շունը, շուտիկը տանի։ Ինդգան
որ կողմէն որ բռնեցի՝ ինքզինքը
աղատեց։ Բայց պէտք չէ որ
գործս թողում։ ուրիշ միջոց մը
ունիմ, ուրկից անշուշտ աղէկ
վարձք մ'առնելու կը յուսամ։

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա։

Հարփակոն, Կոլանդոս, Էլիզա, Վալերիոս
Տամ Բլոս (առել մը բոհեմ)։ Մեթրը ժան,
Գրենտավուան։ Լա Մերլիս

Հարփակոն. Ամէնքնիդ ալ հոս ե-
կէք որ հրամաններս ամէն մէկը-
նուդ տամ, և ամէննուդ գործը
կարգի դնեմ։ Հոս եկու, Տամ
Բլոս, քեզմէ սկսինք։ Աղէկ,
գործիքդ ալ ձեռքդ է։ Ամէն
տեղ մաքրելու հոգ տար։ և ա-
մէն բանէ առաջ նայէ որ կարա-

սիքները այնչափ խիստ չլինիս, որ պէս դի չմաշին։ Ակէ զատ՝ ընթրիքի ատեն շիշերուն կառավարութիւն քեզի կը յանձնեմ։ և թէ որ մէկ հատը պակսի կամ կորուի՝ քու վրադ կը հաշուեմ, ու տարեկանէդ վար կ'իջեցընեմ։

Մեթրը ժապ (ա-անչին). Բաղաքակա՛ն պատիժ։

Հարփակոն (Տամ Բլոպին). Գնա՛։

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԿԼԵԱՆԴՈՍ, ԷԼԷԶԱ, ՎԱՂԵՐԻՈՍ
ՄԵԹՐԸ ԺԱԳ, ՊՐԷՆՏԱՎՈՒԱՆ, ԼԱ ՄԵՐԼԻՒԸ

Հարփակոն. Դուն, Պրէնտավուան, ու դուն, Լա Մերլիւշ, բաժանները լուալու, և սեղանին վրայ զանոնք լեցընելու հոգ տարէք, բայց ան ատենը միայն՝ երբ ծարաւութիւն ունենան, և մէ՛ այնպէս անդգամ սպասաւորաց սովորութեանը համեմատ, որոնք զմարդիկը կը գրգռեն, և անոնց մոքերնէն չանցած ատենը կ'իմացընեն որ խմեն։ Մէկ անգամ ուղելով մի՛ տաք, սպասեցէք որ շատ անգամ ուղեն, և միոքերնիդ ըլլայ որ միշտ ջուրը շատ դնէք։

Մեթրը ժապ (ա-անչին). Այո՛, ա՛նապակ գինին դլուխը կը զարնէ։

Լա Մերլիւշ. Զիսադարմանութիւն կրկնոցը պիտի հանեմ՞նք, պարոն։

Հարփակոն. Այո՛, երբ տեսնէք որ հիւրերը կուգան։ և նայեցէք որ զգեստնիդ չաղտոտեղէք։

Պրէնտավուան. Պարոն, դուք աղէկ գիտէք։ որ իմ բաՀկոնիս առջևը ճրագի եղէն եղած մեծ տրատ մը կայ։

Լա Մերլիւշ. Պարոն, իմ բաՀկոնիս ետևն ալ ծակ ծակ է, տեսէք, ակնածութեամբ խօսելու...

Հարփակոն (Լա Մերլիւշին). Լո՛ւռ կեցիր, վարպետութեամբ մ'ան կողմը պատին դարձուր, և միշտ դէմքդ ժողովրդոց ըլլայ։ (Պրէնտավուանին՝ յո-ղընելով անոր ականջը՝ ինչպէս պէտք է իր գործերը բաՀկոնին առջևը դնելն աղտեղութիւնը ծածկելու համար) Դուն ալ, գործերդ միշտ այսպէս դիր կերակուրները սեղանին վրայ դնելու ատենդ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԿԼԵԱՆԴՈՍ, ԷԼԷԶԱ, ՎԱՂԵՐԻՈՍ
ՄԵԹՐԸ ԺԱԳ

Հարփակոն. Իսկ դուն, աղջիկս, սեղանէն վերցուած կերակուրներուն հոգ տանիս։ Նայէ որ վնաս մը չըլլայ։ ասոնք բանը աղջկանց կը վայելէ։ Բայց սակայն պատրաստուէ իմ տիկինս պատուելու, որ պիտի գայ քեզ այցելութիւն ընէ, և դքեզ իր հետը վաճառանոցը տանի։ Ըսածներս կը լսե՞ս։

Էշիցա. Այո՛, հայրիկ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԿԼԵԱՆԴՈՍ, ՎԱՂԵՐԻՈՍ,
ՄԵԹՐԸ ԺԱԳ

Հարփակոն. Դուն ալ, իմ քրմնողոտ տղաս, որուն ասկէ քիչ մը առաջ եղած անցքը կը բարեհաճիմ ներելու, ջըլայ թէ պաղութեամբ վարուիս անոր հետ։

Կլեանդոս. Երթ, հայրիկ, ես պաղութեամբ վարուիմ, բայց ինչ պատճառաւ։

Հարփակոն. Ի՛հ, յայտնի է թէ ի՛նչպէս կը վարուին այն զաւակները, որոնց հայրերը վերստին

կը կարգուին , և թէ ի՛նչ աչ-քով իրենց մօրուին նայելու սովորութիւն ունին ։ Բայց թէ որ կը բաղձաս որ վերջին լրբութիւնդ մոռնամ , կը հրամայեմ քեզի ամէն բանէ առաջ որ այն անձը մեծ պատուով մեծարես , և վերջապէս կրցածիդ չափ յարգութեամբ ընդունելութի՛ ընես։

Կեչանդոս . Ճշմարիտը ըսեմ, հայր իմ· չեմ կրնար ամենևին ուրախանալ որ ան իմ մօրուս պիտի ըլլայ · սուտ պիտի խօսիմ՝ թէ որ այսպէս ըսելու ըլլամ ։ Բայց դինքը աղէկ պատուելու և հեռը պաղութեամբ չվարուելու համար , կը խոստանամ որ առ մասին ճշդիւ պիտի հնազանդիմ ձեզ ։

Հարփակոն . Դոնէ առ բանին հոգ տար ։

Կեչանդոս · Պիտի տեսնէք որ բոլորովին ձեր կամքը պիտի կատարեմ ։

Հարփակոն · Խելացիութիւն պիտի ընես ։

·ՏԵՍԱՐԱՆ Ե·

ՀԱՐՓԱԿՈՆ , ՎԱՂԵՐԻՈՍ · ՄԷԹՐԸ ԺԱԳ·

Հարփակոն . Վաղերիոս, օգնէ ինծի հիմա ։ Էկո՛ւ նայինք , Մէթր Ժագ , մօտ եկու · քեզի ամէնէն վերջը թողուցի ։

Մէթրը ժագ· Որո՞ւ կ'ուզէք խօսիլ պարոն , ձեր կառավարի՞ն թէ խոհարարին , որովհետև երկու պաշտօնն ալ ունիմ։ ·

Հարփակոն · Երկուքին ալ ։

Մէթրը ժագ . Բայց երկուքէն որո՞ւն առաջ խօսելու էք ։

Հարփակոն . Խոհարարին ։

Մէթրը ժագ. Ապասեցէք ուրեմն, թէ որ կը հաճիք ։

Մէթրը ժագ· Խոհարարի ըզգեստը իր հանէ , և խոհարարի ըզգեստով իր գայ ։

Հարփակոն · Ա՛ս ի՛նչ նորաձև սովորութիւն է ։

Մէթրը ժագ · Հրամայեցէք , պարոն , ձեզի մատաղիր եմ։

Հարփակոն · Ա՛ս գիշեր , Մէթրը Ժագ , միտք ունիմ կոչունք մ'ընելու ։

Մէթրը ժագ (առանձին) · Մե՛ծ հրաշք ։

Հարփակոն · Ասէ նախ , մեղի աղէկ կերակուրներ եփելո՞ւ ես ։

Մէթրը ժագ · Թէ որ ինծի շատ ստակ տաք՝ ինչո՞ւ չէ ։

Հարփակոն . Ի՛նչգէշ բան է առ· միշտ ստակ կ'ուզես · կարծես թէ ուրիշ խօսք չկայ · ստակ , ստակ։ Ա՛հ , առ քառը միայն բերանէն կը լսուի · ստակ ։ Միշտ ստակ կ'ըսեն ։ Ա՛ս է միայն իրենց առջի ղէնքը · ստակ ։

Վաղերիոս · Ասկէ աւելի անճոռնի պատասխան մը տեսած չեմ։ Ա՛ս ալ հրաշք բան մ'է որ աղէկ կերակուրներ եփելու համար շատ ստակ կ'ուզեն · ասկէ աւելի դիւրին ի՞նչ բան կայ , և մարդ որչափ տկարամիտ ըլլայ՝ կրնայ շատ ստակով աղէկ գործ տեսնել· բայց վարպետ մարդը պէտք է քիչ ստակով աղէկ կերակուրներ եփէ ։

Մէթրը ժագ · Ի՞նչպէս · քիչ ստակով աղէկ կերակուր ։

Վաղերիոս · Այո՛ ։

Մէթրը ժագ (Վաղերիոսին) · Ճշմարիտ կ'ըսեմ, պարոն տեսուչ, շատ շնորհակալ պիտ' ըլլանք ե թէ

այդ Ճամբան մեղի ցուցընես, և իմ խոհարարութեան պաշտօնս վրադ առնուս, որպէս զի ան ատենը տանը ամեն գործքին մէջ կարենաս խառնուիլ։

Հարփակոն. Լաւ է։ Ի՞նչ կերակուր պէտք է։

Մէթրը ժապ. Վանի՞ հոգի սեղան պիտի նստիք։

Հարփակոն. Ութը կամ տասը հոգի պիտի՛ըլլանք. բայց դուն ութը հոգիի վրայ հաշուէ. երբ ութը հոգիի կերակուր կայ, տասը հոգիի ալ կայ։

Վաքերիոս. Այո՛, այնպէս է։

Մէթրը ժապ. Շատ աղէկ. չորս մեծ սկաւառակ խառնաթան պէտք է և հինգ տեսակ կերակուր։ Խառնաթան... նախաթան...

Հարփակոն. Խենդեցար. բոլոր քաղաք մը կերակրելու չափ կերակո՞ւր պիտ՛ուզես։

Մէթրը ժապ. Թանէն ետև վայլած խորտիկներ...

Հարփակոն (յեռ՝ը Մէրիը Ժոգին Բերանին վրայ դնելով). Ա՜հ, անզգամ, տունս փլելու ելեր ես։

Մէթրը ժապ. Աղանդերէն առաջ կերակրեղէններ...

Հարփակոն (վերոյին իր յեռ՝ը Մէրիը Ժոգին Բերանին վրայ դնելով). Տակաւին կը խօսի՞ս։

Վաքերիոս (Մէրիը Ժոգին). Ի՛նչ, կ'ուզես որ ամեն մարդ Ճաթեցընե՞ս, և միթէ պարոնը կերակուրներով մարդ մեռցընելու համար սեղան կը պատրաստէ։ Դնա՛ անգամ մ' առողջութեան կանոնները կարդա, և բժիշկներուն հարցուր թէ չափազանց ուտելէն առաջ ի՞նչ միտակար բան կայ մարդուս։

Հարփակոն. Իրաւունք ունի։

Վաքերիոս. Սորվի՛ Մէթրը ժապ, և քու նմանիներուդ սորվեցուր թէ շատ մսալից սեղան մ' առողջութեան միտակար է. հրաւիրեալներուն սիրելի ըլլալու համար՝ պէտք է որ կերակուրները քիչ ըլլան, և հին իմաստունի մը խօսքին համեմատ՝ Պէտ է ո՞՝՝՝

ներով եփուած խմորեղէններ։

Վացերիոս. Ընհոդ եղիք։

Հարփակոն. Հիմա, Մէթրը Յաղ, պէտք է որ կառքս մաքրես։

Մէթրը Ժաղ. Այսպէս։ ատ խօսքը կառավարին կը նայի։

(Մէթրը Ժաղ իր ֆոռվեթի ղեղեռը էզ հագնի նորէն)

Ի՞նչ ըսիք։

Հարփակոն. Թէ պէտք է որ կառքս մաքրես, և ձիերս պատրաստես վաճառատուն երթալու համար։

Մէթրը Ժաղ. Հիմա, պարոն, ճշմարիտ կ'ըսեմ, քալելու ուժ չունին։ Զրսեմ թէ չոր յարդի վրայ պառկեր հիւանդ են, քանզի խեղճ անասուններուն պառկելու համար անգամ յարդ չունին, որ շատ ցաւալի է խօսիլը։ Այլ դուք այնչափ ասատիկ ծամ պահել կու տաք անոնց, որ ալ ձիու կերպարանք չէ մնացեր վրանին, այլ կարծես թէ պատկեր մը, ուրուական մը, կամ ձիու օրինակ են։

Հարփակոն. Հիւանդ են կ'ըսես։ բայց ամենևին դորձ մ'ըրած չեն։

Մէթրը Ժաղ. Դորձ մը ընելուն համար, պարոն, միթէ ուտել պէտք չէ՞ն։ Ա՛յլ ալ աղէկ էր խեղճ անասուններուն որ շատ աշխատէին և քան մ'ուտէին։ Այնպէս զանոնք ծիւրած մաշած տեսնելով՝ սիրտս կը մորմոքի։ ինչու որ այնպէս դուք մ'ունիմ իմ ձիերուս վրայ, որ եթէ անոնց նեղուիլը տեսնեմ, կը կարծեմ թէ ես եմ։ ամէն օր իմ ուտելիքիս կ'աւելցնեմ և անոնց կուտամ։ այդ պէս դուք չունենալիդ, պարոն, կը ցուցնէ որ դուք խիստ բնութիւն մ'ունիք։

Հարփակոն. Մի՛ վախնար, մինչև վաճառատունը երթալով, ատ.քերնին չկտրիր։

Մէթրը Ժաղ. Ո՛չ, պարոն, ես զանոնք տեսնելու սիրտ չունիմ, և խղճմտանքս չվերցըներ որ զանոնք ատ վիճակին մէջ մորակեմ։ Ինչպէս պիտի կարենան կառք մը քաշել, երբ իրենք զիրենք չեն կրնար քաշել։

Վացերիոս. Պարոն, փիգար դըրացիին կ'ապսպրեմ որ կառավարչութիւնը ան ընէ ատանգամ, նայնպէս ընթրիքը պատրաստելու համար ալ անիկա հարկաւոր է։

Մէթրը Ժաղ. Թող ըլլայ։ աւելի կ'ուզեմ որ անոնք ուրիշի ձեռքով մեռնին քան թէ իմին։

Վացերիոս. Մէթրը Ժաղ աղէկ իրաւունք կը կարէ։

Մէթրը Ժաղ. Պարոն տեսուչը տանը պէտքը աղէկ կը հոգայ։

Հարփակոն. Զայնդ կտրէ։

Մէթրը Ժաղ. Պարոն, շաղաքորթներուն չեմ կրնար համբերել, և կը տեսնեմ որ ատոր բոլոր ըրածները, այսինքն՝ միշտ տանը մէջ վատնուած հացը, գինին, փայտը, աղը և վառելուքը դրի առնելը ուրիշ բանի համար չէ, բայց եթէ ձեր սիրտը շահելու և իր ուզածը ընելու։ Այ բանս վրայ ես շատ կը նեղանամ, և ամեն օր ձեր վրայօքը խօսքեր լսելով կը ցաւիմ։ ըստ որում ձեզի կը մեղքնամ թէև սիրտս նեղացած է։ և ձիերէս եռև ամենէն շատ ձեզի կը սիրեմ։

Հարփակոն. Կանմ դիտնալ, Մէթրը Ժաղ, թէ ինձի համար ինչ

կ'ըսեն։

Մէթրը Ժապ. Այո՛, պարոն, թէ որ գիտնայի թէ ասս բանը զձեզ պիտի չբարկացընէ։

Հարփակոն. Ոչ, բնաւ։

Մէթրը Ժապ. Ներեցէք ինձի. ես աղէկ գիտեմ որ պիտի բարկանաք։

Հարփակոն. Ինաւ ամենևին. ասսոր հակառակը՝ ինձի հաճութիւն մ'ըրած պիտի՝ ըլլաս. և. շատ կ'ուզեմ իմանալ թէ ինձի համար ի՞նչ կ'ըսեն։

Մէթրը Ժապ. Պարոն, ըստ որում կ'ուզէք, համարձակ կ'ըսեմ թէ ամեն տեղ զձեզ ծաղր կ'ընեն, ձեզի համար ամեն կողմէն կծու երգիծաբանական տեսակ տեսակ խօսքեր կը նետեն մեր վրայ. և ամեն մարդ ուրախութիւն մը կ'ըզգայ ձեր զգեստներուն վրայ խօսիլ և անդադար ձեր կծծութեանը պատմութիւնները ընել։ Մէկը կ'ըսէ թէ մանաւոր օրացոյցներ տպել կու տաք, որոնց մէջ, իւրաքանչիւր եղանակին երեք օր ծոմերը և նաւակատիքները կրկնել կու տաք և վեցը օր կ'ընէք, որպէս զի ձեր մարդիկներուն ծոմ պահել տալով անկէ շահ ընէք։ Ուրիշ մը կ'ըսէ թէ միշտ ծառաներնուդ հետ կռիւ ընելու պատրաստ էք կաղանդէքի կամ անոնց ձեր քովէն ելլելու տտեն, որպէս զի պատճառ մը գտնէք անոնց բան մը չտալու։ Մէկը կը պատմէ թէ ձեր դրացիին կատուն ոչխարի ազդրի աւելցուկ կտոր մ'ուտելուն համար դատաստան ընել տուեր էք. միւսը՝ թէ դուք ձեր ձիերուն վարսակը գիշերանց գողնալնուդ տտեղը զձեզ բռներ են, և թէ ինծմէ առջի կառավարը մութ տեղը չեմ գիտեր որչափ գաւազան ծեծ է տուեր ձեզի, որուն վրայ դուք չուզեցիք բան մ'ըսել ինձ։ Վերջապէս, կ'ուզէք որ ըսեմ, ուր որ երթայ մէկը՝ ձեր վրայօքը ծաղրական խօսքերէն ուրիշ բան չլսեր, դուք ամենուն առակն և կատակն եղած էք. և միշտ աղահ, կծու, բիրտ և վաշխառու անուններով կը յիշատակեն ըզձեզ։

Հարփակոն (Մէթրը Ժապը ծեծելով). Ինմիտ, որիկոյ, անզգամ, անամօթ մ' ես դուն։

Մէթրը Ժապ. Տեսա՞ք հիմա, ես գուշակած չէի՞, ինձի չուզեցիք հաւատալ։ Զեզի ես ըսեր էի թէ ճշմարիտը խօսելով պիտի բարկացընեմ զձեզ։

Հարփակոն. Խօսելու կերպը սորվէ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

Մարիանա, Փրոզինա, Մէթրը Ժապ։

Փրոզինա. Գիտե՞ս, Մէթրը Ժապ, թէ տէրդ տա՞ւնն է։

Մէթրը Ժապ. Այո՛, ստուգիւ հոն է. շատ աղէկ գիտեմ։

Փրոզինա. Դնա՛ ըսէ, կ'աղաչեմ, թէ մենք հոս ենք։

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

Մարիանա, Փրոզինա։

Մարիանա. Ա՜հ, չես գիտեր, Փրոզինա, թէ ի՞նչպէս սիրուս անհանգարտ է։ Կը ճշմարիտ կ'ըսեմ որ կը վախնամ անոր դէմքէն։

Փրոզինա. Բայց ինչո՞ւ, ի՞նչ է անհանգստութեանդ պատճառը։

Մարիանա. Էլիսոս, ինձի՞ կը հարցընես. երբէք չե՞ս երևակայեր այնպէս անձի մը շփոթուիլը, որ պատրաստ է իր տանջանարանը տեսնելու։

Ֆրոզինա. Մի՛ կարծեր, Մարիանա, որ Հարփակոնը քեզի պէս չափ նեղութիւն պատճառէ. կերպարանքէդ կը նայիմ որ ինծի խօսեցած երիտասարդ սիրահարդ միտքդ կու գայ։

Մարիանա. Այո՛, Ֆրոզինա. աս այնպէս բան մ'է որ չեմ կրնար պահել, և անոր մեզի ըրած այցելութիւնները, ճշմարիտ կ'ըսեմ, սրտիս մէջ ազդեցութիւն մ'ըրած են։

Ֆրոզինա. Բայց ով ըլլալը գիտցա՞ր։

Մարիանա. Ո՛չ, անոր ով ըլլալը չեմ գիտեր բնաւ. բայց գիտեմ որ սիրելու անձ մ'է. եթէ ընտրութիւնը իմ ձեռքս ըլլար, ամենէն վեր զան առնելու էի և պիտի չուզէի առնուլ այնպէս մէկը, որուն համար զինքս սոսկալի տանջանքի մէջ պիտի ձգեմ։

Ֆրոզինա. Օ՜ արմանալի բան. բոլոր այս երիտասարդ սիրահարները հաճելի են, և իրենց ըրածը գեղեցիկ կ'երևցընեն։ Բայց անոնց մեծ մասը դատարկասուն և աղքատ են; աւելի աղէկ է որ շատ հարստութիւն ունեցող ծեր երիկ մ'առնուս։ Յիրաւի կ'ըսեմ, շատ մարդ ըսածիս աղէկ խելքը տեղ չըներ, պէտք է այն ամուսնոյն հետ ունենալու քիչ մը տհաճութիւն համբերել. բայց աս բանը շատ չտևեր. և հաւատա՛ ինձի, իր մահը շուտով գալով, պիտի կարենաս աւելի սիրելի երիկ մ'առնել, որով քու բաղձանքդ պիտի լցուի։

Մարիանա. Ա՛հ, դէշ բան է, Ֆրոզինա, երջանիկ ըլլալու համար մէկուն մեռնելուն բաղձալ կամ սպասել։ Իւ մահը մեր մը տաց խորհուրդներուն չնայիր։

Ֆրոզինա. Ի՞նչ, կատա՞ղ է ըրածդ. անոր մեռնիլը մտա՞ է, և գիտցած ըլլաս որ երեք ամիս չանցած այրի մնալու ես։ Ահա նոյն ինքն է որ կու գայ։

Մարիանա. Ա՛հ, Ֆրոզինա, աս ի՛նչ դէմք է։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

Հարփակոն, Մարիանա, Ֆրոզինա։

Հարփակոն (Մարիանային). Մի՛ մեղադրեր զիս, սիրելիս, քովդ ակնոցներով գալուս համար։ Գիտեմ որ գեղեցկութիւնդ ինքնին մարդուս աչքերը կը խոտորէ, ինքնիրմէ յայտնի կ'երևի, և ակնոցի հարկաւորութիւն չկայ զան դիտելու համար. բայց ինչպէս որ աստղները ակնոցով կը դիտեն, ես ալ կը հաստատեմ և կը վկայեմ որ դուն մէկ աստղ մ'ես, բայց այնպէս աստղ մը որ աստղաց աշխարհին մէջ գըտնուած աստղներուն ամենէն գեղեցիկն է... Ֆրոզինա, բան մը չպատասխաներ. կարծեմ թէ զիս տեսնելուն համար ամենևին ուրախացած չէ։

Ֆրոզինա (Հարփակոնին). Պատճառը ան է որ դեռ հիացած մնացած է. և աս ալ կայ որ աղջիկները իրենց սրտին զգացածը յայտնելու միշտ կ'ամչնան։

Հարփակոն (Ֆրոզինային). Իրաւունք

ունիս։ (Մարիանային) Ահա՛, սիրուն օրիորդ, աղջիկս քեզ բարևելու կու գայ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

Հարփակոն, Էլիզա, Մարիանա, Ֆրոզին։

Մարիանա. Ձեզի այցելութեան գալով, տիկին, իմ պարտքս կատարած կը համարիմ։

Էլիզա. Շատ աղէկ ըսիք, տիկին, և ես ձեզի պիտ՝աղաչէի ասոնց համար։

Հարփակոն. Կը տեսնես որ աղջիկս մեծ է. բայց դէշ խոտը միշտ կը մեծնայ։

Մարիանա (ցած յայտով Ֆրոզինային). Այս ի՞նչ բիրտ մարդ է։

Հարփակոն (Ֆրոզինային). Ի՞նչ կ՚ըսէ օրիորդը։

Ֆրոզինա. Կ՚ըսէ թէ շատ հաւնած է ձեզի։

Հարփակոն. Մեծ պատիւ կ՚ընէք ինծի, սիրասուն օրիորդ։

Մարիանա (Ֆիլոսի). Այս ի՞նչ աւանակ է։

Հարփակոն. Շատ շնորհակալ եմ վրաս ունեցած սիրոյդ համար։

Մարիանա (Ֆիլոսի). Ալ չեմ կրնար համբերել։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ժ.

Հարփակոն, Մարիանա, Էլիզա, Կլեանդրոս, Վալերիոս, Ֆրոզին, Պրենտավուան։

Հարփակոն. Ահա տղաս ալ որ ըզձեզ պատուելու կու գայ։

Մարիանա (կամայ մը Ֆրոզինային). Ա՜հ, Ֆրոզինա, ամ երիտասարդը ի՞նչպէս հոս գտնուեցաւ։ Ինչո՞ւ ասոնց որուն վրայօք քեզի խօսեցայ։

Ֆրոզինա (Մարիանային). Կեցիր նայինք, ի՞նչ պիտ՝ ելլէ։

Հարփակոն. Կը տեսնեմ որ այսպէս մեծ զաւակներ ունենալուս վրայ կը զարմանաս. բայց քիչ առենէն թէ՛ մէկէն և թէ մէկալէն պիտի բաժնուիմ։

Կլեանդրոս (Մարիանային). Տիկին, ճշմարիտը ըսեմ, մեր հոս իրարու հանդիպելը ամենևին մտքիս չէր անցներ, և շիտակը շատ զարմացայ երբ իր միտքը դրածը ինծի իմացուց։

Մարիանա. Այս ալ նոյն բանը կրնամ ըսել. դքեզ հոս տեսնելուս վրայ ես ալ քեզի պէս զարմանքի մէջ եմ, և երբէք չէի կարծեր որ այսպէս հոս իրարու հանդիպինք։

Կլեանդրոս. Իրաւ է, տիկին, որ հայրս ձեզմէ աւելի աղէկը չէր կրնար գտնել, և քեզի տեսնելս ինծի մեծ ուրախութիւն մ՚է. բայց այսու ամենայնիւ չեմ կրնար ալ ըսել թէ քու իմ խորթ մայրս ըլլալուդ համար պիտ՝ ուրախանամ։ Ստոյգ կ՚ըսեմ, ինծի խիստ հակառակ է այնպէս մէկու մը պատիւ ընելը, և եթէ ինձ կը նայիս՝ քու պատուոյդ չեմ ձգեր որ այն անունը ունենաս։ Այս խօսքերը մէկ քանինեբուն ծանր պիտ՝երևի, բայց ես հաւատի եմ որ դուն իմ միտքս պիտի հասկընաս. այս ամուսնութիւնը, տիկին, գիտես որ իմ կամացս հակառակ է, և դուն իմ ով ըլլալս գիտնալով՝ չեմ կարծեր որ իմ շահուցս դէմ գործես. և վերջապէս կ՚ուզէս որ իմ միտքս բացարձակ յայտնեմ, եթէ աս ամուսնութիւնը ինձմէ կախեալ ըլլար՝ հօրս հը-

բամանովը զան ետ ընելու էի։

Հարփակոն. Այս ի՛նչ անճոռնի պատուոյ խօսքեր են. աս ի՛նչ կերպ յայտնի խոստովանութի՛ւն է։

Մարիանա. Շիտակը խօսիմ՝ իմ զգացմունքս ալ քուկինիդ համաձայն են. եթէ իմ քու խորթ մայրդ ըլլալս կամացդ հակառակ է, ես ալ նոյնպէս չեմ ուզեր որ դուն իմ խորթ զաւակս ըլլաս։ Մի՛ կարծեր, կ'աղաչեմ, որ ես քեզի աս անհանգստութիւնը տալու համար աշխատիմ։ Շատ պիտի ցաւէի եթէ քեզի տհաճութիւն մը տալու պատճառ ըլլայի, և եթէ մէկուն իշխանութիւնը տակ ստիպուած ըլլայի, ճշմարիտ կ'ըսեմ որ երբէք զքեզ տրտմեցնող ամուսնութեանը պիտի չհաւանէի։

Հարփակոն. Իրաւունք ունի օրիորդը, յիմար խօսքի մը պատասխանը այսպէս կ'ըլլայ։ Կ'աղաչեմ, սիրելիս, ներեցէք որդւոյս յանդգնութեանը. տկարամիտ եբիտասարդ մ' ըլլալուն համար տակաւին իր ըսած խօսքերուն հետևութիւնը չգիտեր։

Մարիանա. Մոյգ կ'ըսեմ որ բոլոր անոր ըսածները ամենևին ինձի չվնասեցին, այլ ընդհակառակն իր սրտին բուն զգացմունքները ինձի յայտնելով ուրախացուց զիս։ Իր բերնէն այս տեսակ խօսք մը լսելով շատ գոհ եմ. եթէ ուրիշ կերպով խօսելու ըլլար, այնչափ պիտի չհաւատայի անոր։

Հարփակոն. Ձեր կողմէն տսիկա մեծ բարերարութիւն մ'է որ կը բարեհաճիք անոր սխալանացը թողութիւն շնորհելու։ Խամանակը անոր խելքը գլուխը պիտի բերէ, և պիտի տեսնես որ իր սխալմունքը պիտի ճանչնայ, ու իր միտք պիտի փոխէ։

Կցեանդոս. Ո՛չ, հայր իմ, ամենևին չեմ կրնար իմ միտքս փոխել, և շատ կ'աղաչեմ տիկինը որ խօսքիս հաւատայ։

Հարփակոն. Դայց նայէ ի՛նչ անմտութիւն է տսոր ըսածը, դարձեալ իր խօսքը կը շարունակէ։

Կցեանդոս. Կ'ուզէք որ սիրոս բանամ։

Հարփակոն. Դարձեալ կը կրկնես. միթէ ադ խօսքը պիտի չգոցես։

Կցեանդոս. Շատ աղէկ. որովհետև կ'ուզէք որ ուրիշ կերպով խօսիմ, համարեա թէ, տիկին, ես իմ հօրս տեղը կը խօսիմ. ճըշմարիտ կ'ըսեմ որ աշխարհիս մէջ քեզմէ աւելի սիրուն բան չտեսայ, և չեմ գիտեր թէ ի՛նչպէս քեզի սիրելի ըլլալու երջանկութիւնը ունեցեր եմ. քու ամուսնդ ըլլալու պատուանունը այնպէս մեծ պարծանք մը և ուրախութիւն մը կը համարիմ ինձ, զոր երկրիս ամենամեծ իշխանները չունին։ Այո՛, տիկին, քեզի հետ միանալու բարօրութիւնը ինձի համար ամեն տեսակ հարստութենէ և ամեն բանէ վեր է։ Ամեն ձեռքէս եկածը՝ ի գործ պիտի դնեմ աս բանիս համար, և ի՛նչ մեծ աբգելքներ որ ելլեն...

Հարփակոն. Կամաց եկու, տղաս, թէ որ կը հաճիս։

Կցեանդոս. Այս աս խօսքերը ձեր կողմէն տիկինին կ'ընեմ, հայր իմ։

Հարփակոն. Ի՛նչ ըսել կ'ուզես, միթէ ես իմ զգացմունքներս

յայտնելու լեզու չունիմ, և քեզի պէս գործակալի մ'ինչ հար�ուրութիւն ունիմ։ Ա թոռներ տուէք մեզի։

Ֆրոզինա. Ո՛չ, աւելի աղէկ է որ չնստած վաճառատունը երթանք, որպէս զի շուտով ետ դառնանք, և ան ատենը շատ ժամանակ կ'ունենանք խօսակցելու։

Հարփակոն (Պրէնպաշը—անին). Դնա ըսէ՝ թող ձիերը կառքին կապեն։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԱ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ՄԱՐԻԱՆԱ, ԷԼԻԶԱ, ԿՅԵԱՆԴՈՍ, ՎԱՂԵՐԻՈՍ, ՖՐՈԶԻՆԱ։

Հարփակոն (Մարիանային). Կ'աղաչեմ ներեցէք, օրիորդ, որ մեկ նեղնէդ առաջ թեթեւ ընթրիք մը պատրաստելու խելք չբրի։

Կյեանդոս. Ես պատրաստեր եմ, հայր իմ. և քանի մը կողով Զինատանի նարինջ, քաղցր կիտրոն, և շաքարեղէններ բերել տուի ձեր տեղը։

Հարփակոն (ցած ձայնով Վաղերիոսին). Վաղերիոս։

Վաղերիոս (Հարփակոնին). Խելքը թռցուցեր է տղանիդ։

Կյեանդոս. Ի՛նչ, հայր իմ, կը կարծէք որ ասոնք բաւական չեն. տիկինը ներողամիտ պիտ'ըլլայ ասոնց՝ եթէ կը հաճի։

Մարիանա. Այս բաները ի՛նչ հարկաւոր էին։

Կյեանդոս. Տի՛կին, հօրս մատը եղած մատնիին ադամանդէն աւելի վառվռուն ադամանդ մը տեսած էիր։

Մարիանա. Իրաւ է՝ շատ կը փայլի։

Կյեանդոս (մատնին հօրը մատէն հանելով— Մարիանային տալով). Պէտք է որ մօտէն նայիս։

Մարիանա. Խիստ գեղեցիկ է, իրաւցընէ, և շատ լուսաւոր։

Կյեանդոս (ցնորված Մարիանային որ մատնին ետ տայ). Ո՛չ, տիկին, ձեռքիդ շատ աղէկ վայլեց, ու հայրս քեզի պարգև կու տայ զան։

Հարփակոն. Ի՞նչ։

Կյեանդոս. Այնպէս չէ՞, հայր իմ, աս մատնին տիկնոջ չտուին որ իբրև սիրոյ գրաւ մը պահէ։

Հարփակոն (կամաց մ'իր որդ—ոյն). Ի՞նչ կ'ըսես։

Կյեանդոս (Մարիանային). Ի՛նչ զարմանալի բան. ինծի նշան կ'ընէ որ քեզի ընդունիլ տամ զան։

Մարիանա. Ձեմ ուզեր երբէք...

Կյեանդոս (Մարիանային). Կատաղեր է ըրածդ. ան չուզեր ետ առնելու։

Հարփակոն (առանձին). Բարկութիւնս զիս կը դրդռէ։

Մարիանա. Ծանրութիւն տալ չեմ ուզեր...

Կյեանդոս (դիպ Մարիանային ցնորված որ մատնին ետ դարձնէ). Ձէ, կ'ըսեմ. աս բանը իր պատուոյն կը դպչի։

Մարիանա. Կ'աղաչեմ։

Կյեանդոս. Ամենևին։

Հարփակոն (առանձին). Տէր Աստուած։

Կյեանդոս. Տէ՛ս, ջնդունելուդ համար մեղքի մէջ կը մնանէ։

Հարփակոն (կամաց մ'իր որդ—ոյն). Ա՛հ, անզգամ։

Կյեանդոս (Մարիանային). Կը տեսնես որ կը յուսահատի։

Հարփակոն (կամաց մ'իր որդ—ոյն՝ ըսպառնալով). Դանհիձ։

Կյեանդոս. Հայր իմ, աս յանցանքը իմս չէ. կրցածիս չափ

աշխատեցայ, որպէս զի մատնին ընդունել տամ. բայց անիկա պինտգլուխ մէկն է։

Հարփակոն (կամաց մ'ի՛ր որդ-ոյն բարկութիւնամբ). Ա՛նարէն։

Կլեանդոս. Պատճառ կ'ըլլաս որ հայրս ինծի հետ կռիւ կ'ընէ։

Հարփակոն (կամաց մ'ի՛ր որդ-ոյն նոյն շարժմունքներով). Ա՛նառակ։

Կլեանդոս (Մարիանային). Պիտի հիւանդացընես զինքը։ Կ'աղաչեմ, տիկին, աւելի դէմ մի՛ դըներ։

Փրոշինա (Մարիանային). Տէր Աստուած, աս որչափ խօսքեր են։ Մատնին ընդունէ, տիկին, ինչու որ պարոնը այսպէս կ'ուզէ։

Մարիանա (Հարփակոնին). Օ՜ ձեզ չբարկացընելու համար կ'ընդունիմ զայն, բայց ետքը ձեզի կը դարձընեմ։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԲ.

Հարփակոն, Մարիանա, Էլիզա, Կլեանդոս, Վալերիոս, Փրոշինա, Պրեսնտեզուան։

Պրենտայուան. Պարոն, մէկը եկեր ձեզի հետ խօսիլ կ'ուզէ։

Հարփակոն. Ըսէ որ հիմա գործ ունիմ, ուրիշ անգամ թողգայ։

Պրենտայուան. Ստակ բերեր է կ'ըսէ։

Հարփակոն (Մարիանային). Ներողութիւն կը խնդրեմ, հիմա կը դառնամ։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԳ.

Հարփակոն, Մարիանա, Էլիզա, Կլեանդոս, Վալերիոս. Փրոշինա, Լա-Մերուիշ։

Լա Մերշիւշ (վազելով ու Հարփակոնը գետինը յգելով). Պարոն...

Հարփակոն. Ա՛հ, մեռայ։

Կլեանդոս. Մէկ տեղդ ցաւցուցիր, հայրիկ։

Հարփակոն. Անզգամը իմ պարտապաններէն անշուշտ ստակ առած պիտ'ըլլայ որ այսպէս վազելով պարանոցս ցաւցուց։

Վալերիոս (Հարփակոնին). Հիմա կ'անցնի։

Լա Մերշիւշ (Հարփակոնին). Պարոն, թողութիւն կը խնդրեմ ձեզմէ, կը կարծէի թէ վազելովս աղէկ պիտ'ըլլար։

Հարփակոն. Ի՞նչ գործի համար եկար հոս, դա՛հիճ։

Լա Մերշիւշ. Ակայ ձեզի ըսելու թէ երկու ձիերնուդ պայտերը ելած են։

Հարփակոն. Թող իսկոյն պայտառին տանին։

Կլեանդոս. Մինչև ձիերուն պայտերը զարնուիլը, հայրիկ, ես երթամ ձեր տեղը տանը մեծաբանքներն ընեմ, և տիկինը պարտէզը տանիմ, ու նախընթրակը հոն բերել տամ։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԴ.

Հարփակոն, Վալերիոս։

Հարփակոն. Վալերիոս, աս ամէն բանին դուն հոգ տար, և կ'աղաչեմ, աշխատէ որ ինծի սուղի չնստի։

Վալերիոս. Հոգ մ'ընէք։

Հարփակոն (առանձին). Ո՛վ անզգամ զաւակ, պիտի աղքատացընես զիս։

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ՁՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԵՍԱՆԴՈՍ, ՄԱՐԻԱՆԱ, ԷԼԻԶԱ, ՖՐՈՋԻՆԱ,

Կեսանդոս, Էկէք նորէն հոս մըտնանք, հոս աւելի ազէկ է. հիմա ալ կասկածելու մէկը չունինք քովերնիս, և պիտի կրնանք համարձակ խօսիլ։

Եվիզա. Այո՛, տիկին, եղբայրս՝ ձեր վրայ ունեցած սէրը ինծի իմացուց։ Ուստի ձեր դործոյն առջևը եկած արդելքները տեսնելով, շնորհակը սիրտս չափազանց կը ցաւի։

Մարիանա. Ձեզի պէս անձ մը մեզի ցաւակից տեսնելը քաղցր մխիթարութիւն մ'է ինծի. և կ'աղաչեմ ձեզի, տիկին, որ միշտ այդ ազնիւ սէրը իմ վրաս ունենաք, որն որ բաղդիս անդթութիւնները քաղցրացընելու կարող է։

Ֆրոզինա. Ճշմարիտը, երկուքնիդ ալ խելք չունիք որ առաջուց գործերնիդ ինծի չմացուցիք։ Անտարակոյս, ես ձեզի տս անհանդստութէն պիտ'ազատէի, և գործքերը այս տատիճանին չէին հասներ, ինչպէս որ կը տեսնէք։

Կեսանդոս. Ես ի՞նչ ընեմ. իմ չար բաղդս ասանկ ուզեց։ Բայց, սիրասուն Մարիանա, դուն ի՞նչ որոշած ես։

Մարիանա. Ամենս. ի՞նչ որոշմունք պիտի կարենամ ընել. ես որ մէկէ մը կախում ունիմ, իրաձէն ուրիշ ի՞նչ բան կրնամ ունենալ։

Կեսանդոս. Ինծի համար սրտիդ մէջ սոսկ իրաձէն ուրիշ նեցուկ չկա՞յ, բնաւ մարդասէր դուռթ մը չունի՞ս, երբէ՛ք ձեռնտու բարեբարութիւն մը, և ա՛չ դործուս նեայ սէր։

Մարիանա. Ի՞նչ ըսեմ. տեղս ելլը, ու տես թէ ի՞նչ կրնամ ընել։ Ինծի խորհուրդ տուր ու հրամայէ, և ես կը հնազանդիմ քեզ։ Եթէ իսկ այն ամեն ակնածութիւնները, որ մեր սեռը կը պարտաւորի ունենալ, զոհելու ըլլամ, դարձեալ մայր մ'ունիմ, որմէ պէտք եմ ակնածել։ Ընկկա միշտ ղիս խիստ մեծ սիրով մեծցուցած է. ես չեմ ուզեր անոր ցաւ մը պատճառել։ Դուն կրցածդ ըրէ, ու անոր սիրտը շահելու համար ամեն ջանքերդ 'ի գործ դիր։ Ուզածդ կրնաս ընել և ըսել, ես քեզի հրաման կուտամ. և եթէ բանը զինքս քեզի համար անոր յայտնել է, սիրով կը հաւանիմ քեզի համար բոլոր զգացած սէրս անոր խոստովանելու։

Կեսանդոս. Ֆրոզինա, աշխոյժ Ֆրոզինա, մեզի պիտ'օգնե՞ս։

Ֆրոզինա. Ի՛նչ, ատ ալ հարցընելու բա՞ն է. ինչո՞ւ չէ։ Գիտէք որ ես մէկ մարդասէր բնութիւն մ'ունիմ. Ատուած իմ սիրտս պղնձէ ջրաւ. և երբ կը տեսնեմ որ երկու անձեր մէկզմէկ կը սիրեն, շատ սիրով կ'ուզեմ անոնց փոքր ծառայութիւններ ընելու։ Ասոր ի՞նչ ճար կրնայինք դանել արդեօք։

Կեսանդոս. Մտածէ քիչ մը, կ'աղաչեմ։

Մարիանա. Մեզի հնարքներ սորվեցուր։

Եշիցա. Այնպէս հնարք մը դրտիր որ առաջուան շինածդ աւրես։

Փրոշինա. Ես քիչ մը դժուար բան է։ (Մարիանային) Այրդ բոլորովին իրաւունք մտիկ ընող կին մը չէ. և գուցէ դիւրաւ անոր սիրտը կը շահինք և միտքը կ'ընենք որ հօրը ընելու պարգևը որդւոյն ընէ։ (Կղեանդոսին) Սակայն դրժբաղդութիւնը ան է որ հայրդ քու հայրդ է։

Կղեանդոս. Այո՛, այնպէս է։

Փրոշինա. Կ'ուզեմ ըսել որ եթէ ղինքը ընդունելին ցուցընեն՝ պիտի բարկանայ, և հետևաբար ձեր ամուսնութեանը հաւանութիւն պիտի չտայ։ Ուստի պէտք է որ իր կողմէն ըլլայ չուզելը, և հնարքով մը ջանալու է որ ձեզմէ սիրտը պաղի։

Կղեանդոս. Իրաւունք ունիս։

Փրոշինա. Այո՛, իրաւունք ունիմ, ես ալ դիտեմ. բայց դրժուարութիւնը հոս է. դարշելին միջոցները կրնայ դտնել... Կեցիք, թէ որ տարօրէն և ինծի պէս խելացի կին մ'ըլլար, որ ինքզինքը աղնուական տիկին մը ձևացընէր, և ես անոր համար Ստորին Բրիտանիայէն եկած մարքեզուհի կամ թերակոմսուհի է ըսելով, յաջողութեամբ կրնայի հօրդ հաւատացընել թէ հարուստ տիկին մը, որ իր ստացուածքներէն զատ՝ հարիւր հազար ոսկի պատրաստ դրամ ունի, իրեն այնչափ տարփմամբ սիրահարած է, և այնչափ կը բաղձայ իրեն հետ կարգուիլ, որ իր բոլոր ունեցածը ամուսնութեան պայմանագրով անոր պիտի տայ. ամենևին տարակոյս չունիմ որ աս առաջարկութեան ականջ չկախէ։ Այսպէս դիտեմ որ ձեր վրայ շատ սէր ունի. բայց ձեզմէ աւելի դրամը կը սիրէ. և երբ աս խաբէութեամբ իր միտքը յափշտակուած անգամ մը ձեր գործին հաւանի, հոգերնիս չէ երբ մարքեզուհին գործքերուն սուտ ըլլալը և իր խաբուիլը իմանայ։

Կղեանդոս. Շատ աղէկ մտածեցիր։

Փրոշինա. Ձեր գործը իմ վրաս թողուցէք. հիմա միտքս եկաւ որ իմ բարեկամուհիներէս մէկը աս գործին պիտի յարմարի։

Կղեանդոս. Դիտցիր, Փրոշինա, որ երախտիքդ պիտի ճանչնամ, թէ որ գործքերնիս յաջողի։ Բայց, սիրասուն Մարիանա, կ'աղաչեմ, նախ և առաջ քու մօրդ սիրտը շահինք. միշտ աս ամուսնութիւնը ետ ընելը դիւրին բան է։ Դուն քու կողմէդ ձեռքէդ եկած ամէն ջանքդ 'ի գործ դիր. անոր քու վրադ ունեցած սէրը քեզի առիթ բռնէ. ու քու պերճախօսութիւնդ և սրտաշարժ խօսքերովդ անոր միտքը ըսէ։

Մարիանա. Բոլոր կրցածս կ'ընեմ, և բան մը պիտի չմոռնամ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ. ԿՂԵԱՆԴՈՍ. ՄԱՐԻԱՆԱ, ԷԼԻԶԱ. ՓՐՈՇԻՆԱ։

Հարփակոն (մէկուսի՝ առանց պէսնոելու). Ի՞նչ կը տեսնեմ. տըղաս Մարիանային ձեռքը կը պագնէ, և ան ալ ձեռքը չքաշեր։ Ասոր տակը գաղտուկ բան մը պիտի՛ ըլլայ։

Եշիցա. Ահա՛ հայրս։

Հարփակոն. Կառքը պատրաստ կ'ըսպասէ. երբ որ կ'ուզէք՝ կրնամք հեծնել։

Կշեռանդոս. Բայց որուն համանոնց հետ երթալ չէք ուզեր, հայր իմ, ես տանեմ զանոնք։

Հարփակոն. Չէ, դուն հոս կեցիր. անոնք կրնան մինակ երթալ, դուն ինծի պէտք ես.

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ. ԿՇԵՌԱՆԴՈՍ։

Հարփակոն. Հոս եկու. ըսէ միայն թէ Մարիանային վրայօք ի՞նչ կը կարծես։

Կշեռանդոս. Ի՞նչ կը կարծեմ։

Հարփակոն. Այո՛. անոր կերպարանքին, հասակին, գեղեցկութեանը և մտացը վրայ։

Կշեռանդոս. Աղէկ։

Հարփակոն. Ճշմարիտը ըսէ։

Կշեռանդոս. Ձեզի համարձակ խօսիմ, կարծածիս պէս չգտայ զան. Կերպարանքը ջլրխտի է, հասակը տգեղ, գեղեցկութիւնը խիստ չափաւոր, և միտքը թանձր։ Մի՛ կարծէք, հայր, որ ձեր սիրտը անորմէ պաղեցընելու համար կը խօսիմ. վասն զի որու հետ որ կարգուիք՝ միշտ իմ մայրս ըլլալու է. աս ալ միւսներուն պէս կը սիրեմ։

Հարփակոն. Հիմա անոր կ'ըսէիր թէ...

Կշեռանդոս. Ձեր կողմէն քանի մը քաղցրաբանութիւններ ըրի անոր. բայց կարծեցի թէ աս բանը ձեզի հաճոյ պիտի՝ ըլլայ։

Հարփակոն. Ուրեմն դուն անոր սիրահարած չես։

Կշեռանդոս. Ե՞ս, բնաւ։

Հարփակոն. Կը ցաւիմ. ինչու որ աս բանը միտքս դրած որոշմունքըս կը խափանէ. Մարիանան հոս եղած ատենը՝ իմ հասակիս վրայ մտածեցի և ինքնիրենս ըսի որ է. ուրեմն պիտի խօսին, երբ այսպէս երիտասարդ աղջկան մը հետ կարգուիլս տեսնեն։ Այս մտածումը իմ միտքս փոխեց. բայց զանուղելուս և անոր խօսք տալուս համար, քեզի պիտի տայի, թէ որ քու անորմէ զզուիլդ չմանայի։

Կշեռանդոս. Ինծի՞։

Հարփակոն. Քեզի։

Կշեռանդոս. Կարգուելու համար։

Հարփակոն. Այո՛, կարգուելու համար։

Կշեռանդոս. Մտիկ ըրէք. իրաւցը նէ խիստ ուղածս չէ. բայց ձեր կամքը կատարելու համար, կը հաւանիմ անոր հետ կարգուելու։

Հարփակոն. Ես շատ աղէկ միտքս դրեր եմ. բայց չեմ՝ ուզեր որ զան բռնի սիրես։

Կշեռանդոս. Ո՛չ, ես ձեզի համար աս բանիս պիտի հաւանիմ։

Հարփակոն. Ո՛չ, ո՛չ. ամուսնութիւն մը չկրնար երջանիկ ըլլալ, երբ սէր չկայ։

Կշեռանդոս. Սէրը այնպէս բան մ'է որ ետքն ալ կրնայ գալ. և կ'ըսեն թէ սէրը շատ անգամ ամուսնութեան պտուղն է։

Հարփակոն. Ո՛չ, մարդս պէտք չէ բնաւ իր դլուխը կշեռի տակ դընել. աս բանին չար հետևութիւններէն վախնալով, կ'ըզգուշանամ աս գործը ընելէն։ Երանի՛ թէ անոր վրայ հակամիտութիւն մ'ըզգացած ըլլայիր. իմ տեղս քեզի կը կարգէի անոր հետ. բայց այս բանս չըլլալուն համար՝

իմ առաջին միտքս 'ի գործ պիտի դնեմ, և ես անոր հետ պիտի կարգուիմ։

Կզեանդոս. Ըստ որում, հայր, միտքերնիդ այդպէս դրեր էք, պէտք եմ իմ սիրոս ձեզի բանալ, և գաղտնիքս ձեզի յայտնել։ Ճշմարիտը ան է՝ որ պատտելու ելած առենը զինքը տեսած օրէս 'ի վեր կը սիրեմ զան։ Իմ միտքս քիչ մ'առաջ ձեզմէ զան կնութեան ուզել էր, և միայն ձեր որոշմունքը իմանալս և ձեզ բարկացընելու վախս ինծի արգելք եղան։

Հարփակոն. Անոր այցելութեան գացիր։

Կզեանդոս. Այո՛, հայր իմ։

Հարփակոն. Շա՛տ անգամ։

Կզեանդոս. Յամառակը որչափ որ ներեց։

Հարփակոն. Բեզի աղէկ ընդունելութիւն տուին։

Կզեանդոս. Խիստ աղէկ։ բայց իմ սիրտս ըլալս չէին գիտեր, ասէր պատճառը որ ասկէ քիչ մ'առաջ Մարիանան զիս հոս տեսնելուն համար զարմացաւ։

Հարփակոն. Բու սէրդ և միտքդ անոր յայտնեցիր թէ կ'ուզես հետը կարգուիլ։

Կզեանդոս. Անշուշտ։ մինչև անդամ իր մօրը քիչ մը բացի։

Հարփակոն. Իր աղջկան համար ըրած առաջարկուիդ մտիկ ըրա՞ւ։

Կզեանդոս. Այո՛, խիստ քաղաքավարութեամբ։

Հարփակոն. Իսկ աղջիկը քու սիրոյդ կը պատասխանէ։

Կզեանդոս. Թէ որ ըրած գործքերուն հաւատալ պետք եմ, ճշմարիտ կ'ըսեմ, հայր իմ, խիստ մեծ սէր ունի իմ վրաս։

Հարփակոն. (Կամաց մ'ինքնիրեն) Շատ ուրախ եմ այսպէս գաղտնիք մը իմանալուս։ իմ ուզածս ալ ասէր։ (Բարձր ձայնով) Գիտեմ թ'ինչ կայ, տղաս։ պէտք է որ սերդ հրաժարիս, ինծի առնելու աղջկանս եռեւէն խնայէդ ետ կենաս, և քեզի տալու աղջկանս հետ քիչ ժամանակէն կարգուիս, եթէ կը հաճիս։

Կզեանդոս. Ի՞նչ, հայր, այսպէս զիս կը խաբե՞ս։ Շատ աղէկ, որովհետև գործերը ասանկ ասանիճանի հասան, ճշմարիտ կ'ըսեմ որ Մարիանային վրայ ունեցած սէրը երբէք պիտի չթողուցեմ։ ամեն տեսակ նեղութիւնները պիտի քաշեմ, ու անոր հետ կարգուելու համար ձեզի հետ պիտի կռուիմ։ եթէ դուք միայն անոր մօրը հաւանութիւնը ունիք, ես ուրիշ միջոցներ պիտ'ունենամ, որոնք իմ տեղս պիտի կռուին։

Հարփակոն. Դարշելի, թ'ինչ համարձակութեամբ ինծի կը հակառակիս։

Կզեանդոս. Դուք ինծի կը հակառակիք։ ես ձեզմէ առաջ կը սիրէի զան։

Հարփակոն. Ես քու հայրդ չեմ, և պէտք չես ինծմէ ակնածել։

Կզեանդոս. Ասոնք այնպէս գործքեր չեն, որ տղաքները պարտաւորին իրենց հարցը խօսքը մտիկ ընել։ սէրը մէկը չճանչնար։

Հարփակոն. Օ՛իս աղէկ կը ճանչցընեմ քեզի գաւազանով։

Կզեանդոս. Ձեր ամեն սպառնալիքները չեն կրնար վախցընել զիս։

Հարփակոն. Մարիանան պիտի թողուս։

Կցեանդոս. Ամենևին։

Հարփակոն. Շուտով դաւազան մը տուէք ինծի։

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԿՂԵԱՆԴՈՍ, ՄԵԹՐԸ ԺԱԳ.

Մեթրը ժագ. Հէ՛, հէ, հէ՛, աստ ի՞նչ է, պարոններ. միտքերնիդ ի՞նչ է։

Կցեանդոս. Ես ատկէ չեմ վախնար։

Մեթրը ժագ (Կղեանդոսին). Ա՛, պարոն, կամաց։

Հարփակոն. Այսպէս յանդգնութեամբ ինծի հետ խօսի։

Մեթրը ժագ (Հարփակոնին). Պարոն, կ'աղաչեմ։

Կցեանդոս. Երբէք միտքս պիտի չփոխեմ։

Մեթրը ժագ (Կղեանդոսին). Ի՛նչ, հօրդ այդպէս։

Հարփակոն. Թո՛ղ տուր ինծի։

Մեթրը ժագ (Հարփակոնին). Ի՛նչ, տղա՛ւդ այդպէս. ինծի շնորհք ըրէք։

Հարփակոն. Մեթրը ժագ, կ'ուզեմ որ աս գործին դատաւորը ըլլաս իմ իրաւունք ունենալս յայտնի ըլլալու համար։

Մեթրը ժագ. Խիստ աղէկ։ (Կղեանդոսին) Դուք հեռացիք քիչ մը։

Հարփակոն. Աղջիկ մը կը սիրեմ, որու հետ կ'ուզեմ կարգուիլ. բայց աս աներեսը կը յանդգնի ինծի հակառակ զան սիրել, և իմ հրամաններուս ականջ չկախելով չուզեր իր միտքը փոխել։

Մեթրը ժագ. Յիրաւի յանցաւոր է։

Հարփակոն. Օգնակ մ'իր հօրը հակառակէ, աս ի՞նչ սոսկալի բան է. պէտք չէ՞ որ ինձմէ ակնածէ, ու իմ սիրահարիս չդպչի։

Մեթրը ժագ. Իրաւունք ունիք։ Զգեցէք ինծի որ ես խօսիմ անոր հետ, և դուք հոն կեցէք։

Կցեանդոս (Մեթրը ժագին, որ իրեն կը մօտենայ). Այո՛, որովհետև հայրը դրեղդատաւոր ընտրեց, ես ալ ամենևին դէմ չեմ կենար ատոր. ո՛վ որ ըլլայ՝ թող ըլլայ, հոգիս չէ. մեր վէճին մէջ, Մեթրը ժագ, յօժարակամ կը հաւանիմ որ դուն մեր դատաւորն ըլլաս։

Մեթրը ժագ. Ա՛ստ խիստ մեծ պատիւ է ինծի։

Կցեանդոս. Երիտասարդ աղջկան մը սիրահարած եմ, որ ան ալ իմ սիրոյս կը պատասխանէ, և իմ սիրոյ պարգևներս սիրով կ'ընդունի. հայրս ալ անոր հետ կարգուիլ ուզելով, մեր սէրը կ'աշխատի խափանել։

Մեթրը ժագ. Ատուգիւ հայրերնիդ յանցաւոր է։

Կցեանդոս. Զմէնար երբէք որ իր աս հասակին մէջ կարգուելու է ելլեր։ Կը վայլէ՞ իրեն որ տակաւին սիրահարի, և պէտք չէ՞ որ աս գործը երիտասարդներուն թողու։

Մեթրը ժագ. Իրաւունք ունիք. ան ըրածը չգիտեր։ Թողուցէք ինծի որ ես անոր երկու խօսք ըսեմ։ (Հարփակոնին) Ի՛նչ կ'ըսէք. որդինիդ ընտանեկան պէս անկարգ չէ, իր խելքը գլուխը ժողվեր է։ Կ'ըսէ թէ ձեր պատիւը կը ճանչնայ, և միայն բարկութենէ շարժեալ այնպէս վարուեր է. ձեր կամացը հնազանդելու բնաւ դէմ պիտի չդնէ, միայն թէ իր

հեաը աղէկ վարուիք, և այնպէս անձի մը հետ զինքը ամուսնացընէք, որմէ ինքը գոհ ըլլայ։

Հարփակոն. Իրաւ կ'ըսես, Մէթրը Ժապ, ըսէ անոր ուրեմն որ եթէ այսպէս վարուի, ամեն բան կրնայ ինձմէ յուսալ, և Մարիանայէն զատ՝ կը թողում զինքը որ համարձակ ուզած աղջիկը ընտրէ։

Մէթրը Ժապ. Դուք ինձի թողուցէք, ես կը շտկեմ։ (Կլէանդոսին) Այսերնիդ ձեղի պէս բոլորովին իրաւունք մարիկ ընող չէ. ինձի ըսաւ որ ձեր բարկութիւնը զինքն ալ բարկացուցեր է. հիմա կ'ուզէ որ ուզածնուդ պէս ձեղի հետ վարուի, և ուզածնիդ ձեղի տայ, եթէ դուք ալ անոր հետ քաղցրութեամբ վարուիք, և որդւոյ մ'իր հօրը պարտաւորած մեծարանքը, ակնածութիւնները և հնազանդուիները ընէք։

Կլէանդոս. Իրաւ է ըսածդ, Մէթրը Ժապ, կրնամ հայրս ապահովցընել որ եթէ Մարիանան ինձի տայ՝ միշտ խիստ հնազանդ ըլլալու եմ իրեն, և երբէք իր կամքերէն դուրս բան պիտի չընեմ։

Մէթրը Ժապ (Հարփակոնին). Լը մինցաւ դործը, ըսածնուդ կը հաւանի։

Հարփակոն. Փառք քեզ Աստուած։

Մէթրը Ժապ (Կլէանդոսին). Ամեն բան ըմնցաւ. խոստմունքնիդ ընդունեց։

Կլէանդոս. Օրհնեալ է Աստուած։

Մէթրը Ժապ. Պարոններ, կը մընայ հիմա միայն որ իրարու հետ խօսիք. հիմա իրարու համաձայն էք, քիչ մնաց որ մէկդմէկու խօսքը չհասկընալով պիտի կռուէիք։

Կլէանդոս. Սկսելէդ իմ Մէթրը Ժապ, բոլոր կենացս մէջ շնորհակալ պիտի ըլլամ քեզ։

Մէթրը Ժապ. Ի՞նչ ինչին բան մ'էր, պարոն։

Հարփակոն. Ինձի մեծ շնորհք մը ընիր. աս գործդ վարձքի արժանի է։ (Հարփակոն իր գրպանը կը խառնէ. Մէթրը Ժապ ցոյց կ'երևցընէ. թայց Հարփակոն իր ճաշկինակին տակը բան չմանելով կ'ըսէ) Դուն պնա, ես միտքս կը պահեմ աս ծառայութիւնդ, հոգ մ'ըներ։

Մէթրը Ժապ. Ձեր խոնարհ ծառան եմ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

Հարփակոն. Կլէանդոս։

Կլէանդոս. Իմ ցուցրացած բարկութեանս համար ներումն կը խնդրեմ, հայր իմ։

Հարփակոն. Հոգ չէ։

Կլէանդոս. Ճշմարիտ կ'ըսեմ, չափազանց կը ցաւիմ աս բանիս համար։

Հարփակոն. Ես ալ չափազանց ուրախ եմ դէթէղ այսպէս խելքդ գլուխդ տեսնելով։

Կլէանդոս. Խիստ բարեսիրտ էք որ իմ յանցանքս շուտով մոռնալ կ'ուզէք։

Հարփակոն. Մարդ դիւրաւ այնպիսի տղայոց յանցանքը կը մոռնայ, որոնք նորէն իրենց պարտքը կը ճանչնան։

Կլէանդոս. Իմ անմտութեամբ գործած յանցանքներուս մէջին ալ պիտի չմտիք։

Հարփակոն. Թող հնազանդութիւնդ և ցուցրացած ակնածութեամբդ է որ կը պարտաւորես զիս զանոնք մոռնալու։

Կլէանդոս. Կը խոստանամ, հայր

իմ, որ ձեր երախտեաց յիշատակը մինչև դերեզմանը սրտիս մէջ պահելու եմ։

Հարփակոն. Ես ալ կը խոստանամ որ ինձմէ ինչ որ ուզես՝ պիտի տամ։

Կցեանդոս. Ա՛հ, հայր, ասկէ աւելի ուրիշ բան մը չեմ խնդրեր. եթէ Սարիանան ինձի տաք, բաւական կամքս կատարած էք։

Հարփակոն. Ի՞նչպէս։

Կցեանդոս. Կ'ըսեմ թէ, հայր իմ, շատ շնորհակալ եմ ձեզմէ, և Սարիանան ինձի տալովն՝ ամէն բան տուած պիտի ըլլաք։

Հարփակոն. Սարիանան քեզի տալու խօսքը ո՞վ կ'ընէ։

Կցեանդոս. Դուք, հայր իմ։

Հարփակոն. Ե՞ս։

Կցեանդոս. Անտարակոյս։

Հարփակոն. Ի՞նչպէս, դուն չէ՞ր որ անօրմէ հրաժարելու խօսք տուիր։

Կցեանդոս. Ե՞ս անօրմէ հրաժարիմ։

Հարփակոն. Այո՛։

Կցեանդոս. Ամենևին։

Հարփակոն. Դուն չըսիր որ անոր խօսքը պիտի չընես։

Կցեանդոս. Սոր հակառակը, առաջուանէ աւելի սէր կածեցի վրան։

Հարփակոն. Ի՞նչ, դարշելի, նոր՞ն կ'ըսկսիս։

Կցեանդոս. Բան մը չկրնար միտքս փոխել։

Հարփակոն. Գլուխդ կը ջախջախեմ, անզգամ։

Կցեանդոս. Ձեռքերնուդ եկածը եանենիդ մի՛ թողուք։

Հարփակոն. Ասկէ ետքը չեմ ուզեր որ՝ ալ երեսս տեսնես։

Կցեանդոս. Իմ ուզածս՝ ալ սա է։

Հարփակոն. Կը թողուս քեզի։

Կցեանդոս. Թողէ։

Հարփակոն. Օ՜ քեզ երբև որդի չեմ ճանչնար։

Կցեանդոս. Ի՞նչ ընեմ։

Հարփակոն. Օ՜ քեզ ժառանգութենէ կը զրկեմ։

Կցեանդոս. Ինչ որ կուզէք՝ ըրէք։

Հարփակոն. Անէծքս կու տամ։

Կցեանդոս. Ադ պարդևներէն չեմ վախնար։

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԿՑԵԱՆԴՈՍ, ԼԱ ՓԷՇԷ.

Լա Փշէշ (Արիզի մը բռնած պարպէնի դուռս եկեր)։ Ա՛հ, պարոն, ինչպէս ազէկ ատեն զձեզ հոս գտայ։ Ասուէս եկէք շուտով։

Կցեանդոս. Ի՞նչ կայ։

Լա Փշէշ. Ասուէս եկէք, կ'ըսեմ. գործերնիս յաջող է։

Կցեանդոս. Ի՞նչպէս։

Լա Փշէշ. Ահա՛ գործերնիդ։

Կցեանդոս. Ի՞նչ։

Լա Փշէշ. Բոլոր օրը սա վասալը կեցայ։

Կցեանդոս. Ի՞նչ է սա։

Լա Փշէշ. Ձեր հօրը գանձը, որն որ ձեռք ձգեցի։

Կցեանդոս. Ի՞նչպէս ըրիր։

Լա Փշէշ. Ամեն բան կ'իմանաք։ Փախչինք, անոր ձայնները կը լսեմ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ (պարտէզին մէջէն գոռալով)։

Բռնեցէք, բռնեցէք գողը, աւազակը, մարդասպանը։ Արդարութիւն, արդարութիւն։ Սատուած. կորսուեցայ, կողոպտուեցայ։ Սատակս գոշնալով՝ մեղա՛ կ'ուզեցին։

Ո՞վ կրնայ ըլլալ։ Ի՞նչ եղաւ։ Ո՞ւր է։ Ո՞ւր պահուեցաւ։ Օտն գտնելու համար ի՞նչ ընեմ։ Ո՞ւր վազեմ։ Ո՞ւր չվազեմ։ Նայեցէք հոն չէ՞։ Հոս չէ՞։ Ո՞վ է աս։ Ռոնեցէք։ (ինչպէսի էր ինքը բռնելով) Անդգամ, ստակս ետ դարձուր... Ա՜հ, ես եմ եղեր... խելքս շփոթած է, և չեմ գիտեր թէ ուր եմ, ո՛վ եմ և ի՞նչ կ'ընեմ։ Աֆսոս, իմ խեղճ ստակս, սիրելի՛ բարեկամս, քեզմէ զրկեցի՞ն զիս։ Ու ըստ որում դու զիս թողուցիր, իմ պատսպարանս, իմ մխիթարութիւնս և ուրախութիւնս կորսնցուցի։ Ինծի համար ամէն բան լմնցաւ, և ա՛լ չեմ ուզեր աշխարհի երեսը նայիլ։ Առանց քեզի անկարելի է ինձ որ ապրիմ։ Լմնցա՛ւ, ալ չեմ կրնար։ կը մեռնիմ, մեռա՛յ, թաղուեցա՛յ։ Չկա՞յ մէկը որ ստակս ետ տալով զիս նորէն կենդանացընէ, կամ ինծի իմացընէ թէ ո՛վ է առնողը։ Հէ՛ ի՞նչ կ'ըսես։ Մէկը չէ։ Ա՛ դողութիւնն ընողը խիստ մեծ ուշադրութեամբ ժամը դիտեր է։ և ճիշտ իմ անդգամ որդւոյս հետ խօսելու ատենս որոշեր է։ Դուրս ելլենք։ երթամ դատաւորը բերեմ, և բոլոր տանս մէջ եղող մարդիկը հարցփորձ ընել տամ։ աղախիններս ծառաներս, որդիս, զիս իսկ։ Ո՞րչափ մարդիկ են ժողվեր հոն։ Որու երեսը որ նայիմ, անոր վրայ կը կասկածիմ, և ամենքն ալ իմ գողս կը կարծեմ։ Բ՛սէք նայիմ ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք հոտ, ստակս գողցողն՞ վրայ։ Ի՞նչ ձայն կայ վերը։ Գողս հո՞ն է արդեօք։ Կ'աղաչեմ, թէ որ գողիս վրայօք բան մը գիտէք, ըսէք ինծի։ Ձեր մէջը պահուա՞ծ է։ Ամենքն ալ ինծի կը նային և կ'ըսեն խնդալ։ Անշուշտ ասոնք ալ գողցուած բանին մէջ մաս ունին։ Շուտով գործակալներ, զինուորներ, ոստիկաններ, դատաւորներ, տանջանքներ, կախաղաններ և դահիճներ բերէք, Ամեն մարդ կախել կ'ուզեմ։ Ու եթէ ստակս չգտանեմ, ես ալ անոնցմէ եաքը ինքզինքս պիտի կախեմ։

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՄԸ

Գործակալ։ Հոգ մ'ըներ։ փա՛ռք Աստուծոյ, ես իմ արհեստս գիտեմ։ Այսօր չէ որ ես գող բռնելու կ'ըսկսիմ։ և որչափ մարդ որ կախել տուեր եմ, այնչափ հաղար ֆրանգի քսակ ունենայի՝ ուրիշ բան չէի ուզեր։

Հարփակոն։ Ամեն գործակալները կը պարտաւորին աս գողը ձեռք ձգելու։ և եթէ ստակը չգտնուի, դատաւորը դատաստանի պիտի կանչեմ։

Գործակալ։ Պէտք է որ ամեն հարկ եղած տեղեկութիւններն ունենանք։ աս արկղին մէջ որչափ ստակ կայ՝ ըսիր։

Հարփակոն։ Ճիշտ տասը հաղար սկուդ (դալեռ)։

Գործակալ։ Տասը հաղար սկուդ։

Հարփակոն։ Այո՛, տասը հաղար սկուդ։

Գործակալ։ Ա՛ս մեծ գողուն է։

Հարփակոն. Այս սոսկալի յանցանքին բաւական մեծ տանջանք չի կայ աշխարհիս մէջ. և եթէ գողը անպատիժ մնայ, խիստ սէր բաներն իսկ ապահովութեան մէջ չեն։

Գործակաց. Ի՞նչ տեսակ սոակ էր։

Հարփակոն. Ընպակաս լուի տ՚օր* և կշռքնին ծանր փիսթօլ**։

Գործակաց. Այս գողութիւնը որո՞ւ վրայ կը կասկածիս։

Հարփակոն. Ամեն մարդու վրայ, և պէտք է որ քաղաքը և բոլոր գիւղերը մէկտեղ բանտարկես։

Գործակաց. Թէ որ ինձի կը նայիս, պէտք է որ մէկը չվախցընենք, և մեղմով աշխատինք. առաջ քանի մը նշաններ բռնենք, որպէս զի ետքը՝ խստիւ գողցուած սոակը գտնելու համար դատաստան ընենք։

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Հարփակոն, Գործակաւը, Մէթրը Ժապ։

Մէթրը Ժապ (Լապտերն ներսը՝ ծպած կողքին՝ իր գառնալով). Հիմա կուգամ. անմիջապէս փողոտէ, ոտքերը կասկարայի վրայ եփէ, ուզան եռացեալ ջուրի մէջ դիր, և ետքը առաստաղին կախէ։

Հարփակոն (Մէթրը Ժապին). Ո՞վ, զիս կոդոպոնը։

Մէթրը Ժապ. Մէկ խոշկորի (գօ-մոաղ նամրուսու) վրայ է խօսքս, դոր տեսուչնիդ խրկեր է, և ես իմ ուզածիս պէս պիտ՚եփեմ զան։

Հարփակոն. Մեր խօսքը ատոր վրայ չէ. ահա աս պարոնին հետ ուրիշ բանի վրայ պիտի խօսիս։

Գործակաց (Մէթրը Ժապին). Ամենևին մի՛ վախնար. ես դքեզ դայթակղեցընող չեմ, և քաղցրութեամբ պիտի խօսիմ։

Մէթրը Ժապ. Այս պարոնը գիշերուան ձեր սեղանակիցներէ՞ն է։

Գործակաց. Սիրելիս, պէտք է որ ամեն բան յայտնես տիրոջդ։

Մէթրը Ժապ. Շամարիտ կ՚ըսեմ, պարոն, ամեն գիտցածս պիտ՚ըսեմ, և կրցածիս չափ պիտի ջանամ աղէկ սեղան մը հանել ձեզի։

Հարփակոն. Գործերնիս ատ չէ։

Մէթրը Ժապ. Ու թէ որ ուզածիս պէս փափուկ կերակուրներ չկրնամ ընել, յանցանքը պարոն տեսուչինն է, որ իր խնայութեամբ մկրատովք թևերս կտրեց։

Հարփակոն. Անդգամ, ընթրիքէն ուրիշ բանի վրայ է խօսքերնիս. և կ՚ուզեմ որ գողցուած սոակս համար ինձի լուրեր ատաս։

Մէթրը Ժապ. Սոակդ գողցան։

Հարփակոն. Այո՛, անդգամ. ըղքեզ կախել պիտի տամ թէ որ չգտնաս զան։

Գործակաց (Հարփակոնին). Տէր Աստուած. հետը այնպէս խստիւ մի՛ վարուիր. կերպարանքէն կը տեսնեմ որ պարկեշտ մարդ մ՚է, որ առանց բանտ մտնելու ամեն բան պիտի յայտնէ ձեզի։ Այո՛, սիրելիս, թէ որ եղածը խոստովանիս, ամենևին վնաս մը չկայ քեզի, և ըստ արժանւոյն տէրդ պիտի վարձատրէ դքեզ։ Այսօր իր դրամը գողցեր են, և անկարելի է որ դուն ատ գործին վրայ բան մ՚իմացած ըլլաս։

Մէթրը Ժապ (Կամաց մը՝ մեկոսի). Ահա մեր տեսուչին վրէժս առնելու աղէկ միջոց մ՚է աս։ Այ

* 20 ֆրանգնոց ոսկի Գաղղիական։
** 10 ֆրանգնոց ոսկի Գաղղիական։

տուն մտնելէն 'ի վեր, ամենուն սիրելի է. միայն իր խօսքը մտիկ կ'ընեն. անորմէ կերած դաւաղանի հարուածներս դեռ սրբոտիս վրայ են։

Հարփակոն. Ի՞նչ կը մրմռաս հոս։

Գործակաց (Հարփակոնին). Ինք իր գլխուն թողուցէք։ Կը պատրաստուի որ զձեզ գոհ ընէ, և ես ձեզի ըսի որ պարկեշտ մարդ մ'է։

Մէթրը ժապ. Պարոն, թէ որ կ'ուզէք որ ձեզ իմացընեմ, կարծեմ թէ ձեր պարոն տեսուչն է աս գողութիւնը ընողը։

Հարփակոն. Վ՚ուղերիմոսը։

Մէթրը ժապ. Այո՛։

Հարփակոն. Ան որ ինծի այնչափ հաւատարիմ կ'երևի։

Մէթրը ժապ. Նոյն ինքն. կարծեմ թէ ան գողցաւ։

Հարփակոն. Ի՞նչ բանի վրայ կը կարծես։

Մէթրը ժապ. Ի՞նչ բանի վրայ։

Հարփակոն. Այո՛։

Մէթրը ժապ. Ի՞նչ բանի վրայ... կրծածիս վրայ կը կարծեմ։

Գործակաց. Բայց պէտք է որ ուշնեցած ապացոյցներդ ալ ըսես։

Հարփակոն. Ստակը դրած տեղս անոր պտըտիլը տեսայ։

Մէթրը ժապ. Այո՛, յիրաւի։ Ո՞ւր էր ստակնիդ։

Հարփակոն. Պարտէզին մէջ։

Մէթրը ժապ. Ինչ անոր պարտէզին մէջ պտըտիլը տեսայ։ Ի՞նչ բանի մէջ էր ստակնիդ։

Հարփակոն. Արկղիկի մը մէջ։

Մէթրը ժապ. Լ՚, այո՛, ես ալ ձեռքը պզտիկ արկղմը տեսայ։

Հարփակոն. Ի՞նչպէս շինուած էր ան արկղիկը, որ տեսնամ թէ լմա՞ է։

Մէթրը ժապ. Ի՞նչպէս շինուած էր։

Հարփակոն. Այո՛։

Մէթրը ժապ. Ի՞նչպէս շինուած էր... արկղիկի մը պէս շինուած էր։

Գործակաց. Հասկրցանք. բայց նկարագրէ քիչ մը նայինք։

Մէթրը ժապ. Մեծ արկղիկ մ'էր։

Հարփակոն. Գողցուածը փոքր էր։

Մէթրը ժապ. Լ՚, այո՛, փոքր էր, դուք այդ մտօք իմացէք. ես մէջը պարունակածին պատճառաւը մեծ ըսի։

Գործակաց. Ի՞նչ գոյն ունէր։

Մէթրը ժապ. Ի՞նչ գոյն ունէր։

Գործակաց. Այո՛։

Մէթրը ժապ. Մէկ գոյն մ'ունէր... բան, մէկ գոյն մը... Դուք ըսէք։

Հարփակոն. Ի՞սկ նայիմ։

Մէթրը ժապ. Կարմիր չէր։

Հարփակոն. Մոխրագոյն էր։

Մէթրը ժապ. Լ՚, այո՛, մոխրագոյն կարմիր։ Ստանկ կ'ուզէի ըսել։

Հարփակոն. Տարակոյս չկայ. իմ արկղս է ստուգիւ։ Դրէ, պարոն, դրէ տուած վկայութիւնը։ Ստուած, այսուհետև որո՞ւ վստահիլ պէտք է. ալ մէկուն չեմ հաւատար. և կարծեմ թէ ասկէ ետև ես զինքս պիտի գողնամ։

Մէթրը ժապ (Հարփակոնին). Պարոն, ահա՛ ան է որ հոս կու գայ։ Դոնէ մի՛ ըսէք անոր թէ ես աս բանս ձեզի յայտնեցի։

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

Հարփակոն, Գործակաւոր, Վաղերիոս, Մէթրը ժապ.

Հարփակոն. Հոս եկու, անզգամ, և քու ըրած խիստ անօրէն գոր-

ծրդ և ամենասոսկալի յանցանքդ խոստովանէ։

Վացերիոս. Ի՞նչ կ'ուզէք ըսել, պարոն։

Հարփակոն. Ի՞նչ, անղգամ, չգի՞տ ամենայր ըրած յանցանքդդ։

Վացերիոս. Ի՞նչ է իմ յանցանքս։

Հարփակոն. Անօրէն, ի՞նչ է քու յանցանքդ մի. այնպէս կը խօսիս որպէս թէ չես գիտեր թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզեմ։ Պարապ տեղը կը ջանայիր ըրածդ մեղմէ պահելու. գաղտնիքը յայտնուեցաւ, և ամեն բան եկան իմացուցին ինձ։ Դարձեալ, իմ քեզի ըրած բարերարութեանցս փոխարէն՝ ինծի այսպէս անօրէնութիւն ընես, և իմ տունս դիտամամբ ծառայուելու մտնես, որպէս զի զիս խաբես, որպէս զի այսպէս նենգութիւն ընես ինծի։

Վացերիոս. Պարոն, որովհետև ամեն բան յայտներ են ձեզի, ըրնաւ չեմ ուզեր զձեզ խաբել և ըրածս ուրանալ։

Մերրդ Ֆրանգ (առանձին). Ա՛, հո՛, արդեօք չգիտնալով ըրածը գուշակեցի։

Վացերիոս. Միտք ունէի անոր վրայօք ձեզ խօսելու, բայց պա՞տեհ առիթի կ'ըսպասէի. ուստի կ'աղաչեմ որ քնաւ չբարկանաք, և իմ իրաւունքս լսելու հաճիք։

Հարփակոն. Բայց ի՞նչ իրաւունք պիտի կարենաս ունենալ, անօրէն գող։

Վացերիոս. Ա՛, պարոն, այդ անուններուն արժանի չեմ. իրաւ է որ ձեզի դէմ յանցանք մը գործեցի. բայց 'ի վերայ այսր ամենայնի սխալմունքս ներելի է։

Հարփակոն. Ի՞նչպէս ներելի. աստեղակ դաւաճանութիւն մը, աւազակութիւն մը կրնա՞ ըլլալ։

Վացերիոս. Շնորհք ըրէք, մի՛ բարկանաք։ Երբ ինծի լսէք՝ պիտի տեսնէք որ յանցանքս կարծածնուդ չափ մեծ չէ։

Հարփակոն. Յանցանքը կարծածիս չափ մեծ չէ՞ մի։ Իմ արիւնս, իմ աղնիքս յափշտակեցիր, անիրաւ։

Վացերիոս. Արիւնդ, պարոն, անիրաւի ձեռք չենկաւ։ Անոր վրնաս մը հասցընելու կարող չեմ. և ասոր փոխարէն՝ ինչ որ կ'ուզէք՝ կը հատուցանեմ։

Հարփակոն. Իմ ուզածս ալ ատ է որ դուն քու յափշտակածիդ տեղը լեցընես։

Վացերիոս. Ձեր պատուոյն համար, պարոն, բոլորովին գոհ պիտ'ըլլաք։

Հարփակոն. Պատուոյ վրայօք խօսք չկայ հոս։ Բայց, ըսէ ինծի, ո՞վ քեզի աս գործը ընելու դրդեց։

Վացերիոս. Ափսո՛ս, կը հարցընէք։

Հարփակոն. Այո՛, կը հարցընեմ։

Վացերիոս. Ճաստուած մը՝ որ իրեն համար ի՞նչ որ ընենք, կը ներէ, այսինքն է՝ Սէրը։

Հարփակոն. Սէրը։

Վացերիոս. Այո՛։

Հարփակոն. Ո՜հ, շիտակը ապէկ սէր, իմ ոսկիներուս սէրը, այնպէս չէ։

Վացերիոս. Ա՜յ, պարոն, ձեր հարստութիւնները չեր դրդեցին զիս որ աս գործն ընեմ, աս չէ իմ սիրաս յափշտակողը, և կը խոստովանիմ որ ձեր հարստութենէն բան մը չեմ խնդրեր, միայն թէ ունեցածս ինծի ձգէիք։

Հարփակոն. Ա՜յ, յիրաւի բան մը պիտի չթողում։ Բայց նայեցէք

ի՛նչ յանդուգն մարդ մ'է աս, որ կ'ուզէ ինձմէ գողցած բանը պահել։

Վաշերիոս. Այս բանը գողութիւն կը կոչէք դուք։

Հարփակոն. Ի՛նչ, այնպէս գանձի մը գտողցուելը գողութիւն չըսեմ։

Վաշերիոս. Ոչմարիտը գանձ մ'է, և այնպէս գանձ մը՝ որ անտարակոյս բոլոր ունեցածդդ ալ թանկագին է. բայց՝ մի՛ դիտնաք որ զան ինձի ձգելով կորսնցուցած պիտ'ըլլաք։ Խոնարհութեամբ աս հրաշալի գանձը կը խնդրեմ. և կ'ուզեմ որ ձեր կամքովը զան ինձի տաք։

Հարփակոն. Բան մը չեմ ըներ։ Բայց ի՞նչ ըսել են աստնք։

Վաշերիոս. Մենք իրարու վրայ փոխադարձ սէր ունենալու համար խօսք տուած ենք և երդում ըրինք որ բնաւ մէկզմէկ չթողունք։

Հարփակոն. Այս ի՞նչ զարմանալի երդում է, և ի՞նչ ծաղրական խոստմունք։

Վաշերիոս. Այո՛, մենք իրարու խօսք տուած ենք յաւիտեանս մէկզմէկէ չզատուելու.

Հարփակոն. Ոչմարիտ կ'ըսեմ՝ ես արդելք պիտ'ըլլամ։

Վաշերիոս. Մահուանէ զատ բան մը չկրնար զմեզ իրարմէ բաժնել։

Հարփակոն. Այս ի՞նչպէս տարփամամբ ստակիս սիրահարիլ է։

Վաշերիոս. Այս արդէն ձեզի ըսի, պարոն, որ ատ գործը շահէ գրդռեալ չըրի։ Իմ սիրոս ամենևին ձեր մտքէ անցուցածները՝ ի գործ չդրաւ, այլ ուրիշ աւելի աղնուական պատճառ մը ունիմ որ աս գործը ընելու դրը դեց զիս։

Հարփակոն. Կը տեսնէք, քրիստոնէաբար կ'ուզէ ունեցածիս տէր ըլլալ։ Բայց ես պիտի հրամայեմ, անզգամ դարձելի, որ գոտաւորը աս դատաստանը կորէ։

Վաշերիոս. Ուզածնիդ կրնաք ընել, և ահա ես ալ պատրաստեմ ձեր հրամայած պատիժները կրելու։ Բայց, կ'աղաչեմ, վստահ եղէք գոնէ որ յանցանքը միայն իմս է, և աղջիկնիդ բնաւին յանցանք չունի աս բանիս մէջ։

Հարփակոն. Անշուշտ, ես ալ այդպէս կը կարծեմ. արտաքոյ կարգի բան մը պիտ'ըլլար, եթէ աղջիկս ալ այսպէս մեղքի մէջ ձեռնամուխ եղած ըլլար։ Բայց ես կ'ուզեմ կորսնցուցածս շահիլ, պէտք է որ խոստովանիս թէ ուր տարիր զան։

Վաշերիոս. Ա՜ս, ես դուրս չտարի զան, և տակաւին ձեր տանը մէջն է։

Հարփակոն (Մեկուսի). Ա՜հ, իմ սիրելի արկղիկս։ (Բարձր յայնով) Տունէս դուրս չելլա՞ւ։

Վաշերիոս. Ո՛չ, պարոն։

Հարփակոն. Հ՜է, ըսէ նայինք անգամմը՝ անոր մօտացիր բնաւ։

Վաշերիոս. Ա՜ս, անոր մօտա՞մ։ Ա՜հ, զինքն ալ զիս ալ կը մեղադրէք, պարոն. ես մէկ անկեղծ և անմեղ սիրով անոր այրեցայ։

Հարփակոն (Ինչ՝ինքն). Իմ արկղիս համար այրեր է։

Վաշերիոս. Աւելի կ'ուզեմ մեռնիլ քան անոր մէկ մեղադրական խորհուրդ մը յայտնել. և աս կոզմանէ ան խիստ խելացի և պարկեշտ է։

Հարփակոն (ինչ-ինքրեն). Երկոյս պարկեշտ է։

Վացերիոս. Իմ բոլոր բաղձանքս անոր տեսութիւնը վայելել է. և երբէք մեղանչելի գործ մը՝ իր գեղեցիկ աչքերուն իմ սրտիս աղդած եռանդուն սէրը չպղծեց։

Հարփակոն (ինչ-ինքրեն). Երկոյս գեղեցիկ աչքերը։ Այնպէս կը խօսի անոր վրայօք որ կարծես թէ իր սիրահար տիկինն է։

Վացերիոս. Գլօտ տիկինը, պարոն, առ անց.քին ճշմարտութիւնը գիտէ. և ան կրնայ ձեզի վկայութիւն տալ...

Հարփակոն. Ի՞նչ, ծառաս ասդործին մեղսակի՛ց է։

Վացերիոս. Այո՛, պարոն, ան մեր խօսքակցին վկայ եղաւ. սակայն մինչև որ իմ սիրոյս պարկեշտութիւնը չճանչցաւ՝ աղջիկդ չհամոզեց որ իր խօսքը ինծի տայ և իմս ընդունի։

Հարփակոն. Ի՞նչ։ (Ինչ-ինքրեն) Երդեօք դատաւորին երկիւղը այսպէս ցնորել կու տայ։ (Վաղերիոսին) Աղջկանս վրայօք ի՞նչ կը ղառանցես։

Վացերիոս. Պարոն, կ'ըսեմ թէ խիստ մեծ դժուարութիւն կրեցի, մինչև որ անոր սիրտը ըրի։

Հարփակոն. Որո՞ւն սիրտը։

Վացերիոս. Աղջիկնուդ. և դեռ երէկ միայն հաւանեցաւ որ ամուսնութեան խոստման ստորագրութիւնը իրարու տանք։

Հարփակոն. Աղջիկս ամուսնութեան խոստման ստորագրութիւնն տուաւ քեզի։

Վացերիոս. Այո՛, պարոն, ինչպէս ես ալ իմ կողմէս իմս տուի։

Հարփակոն. Ո՛վ Աստուած, ա՛ռուրիշ ձախորդութիւն մ'ալ։

Մեթրը ժապ (գործակալին). Գրեցէք, պարոն, գրեցէք։

Հարփակոն. Այս ի՞նչ սոսկալի աղէտ է, ի՞նչ ահագին յուսահատութիւն։ (Գործակալին) Յամառնակ մ'անցքներ, պարոն, պաշտօնդ կատարէ, և ասոր դատը իբրև աւազակի մը և մոլորեցուցիչի մը պէս տես։

Մեթրը ժապ. Այո՛, աւազակի և մոլորեցուցիչի պէս։

Վացերիոս. Այս անուններուն ես արժանի չեմ. և երբ իմ ով ըլլալս գիտնաք...

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԷԼԻԶԱ, ՄԱՐԻԱՆԱ, ՎԱՂԵՐԻՈՍ, ՖՐՈՋԻՆԱ, ՄԵԹՐԸ ԺԱԳ, ԳՈՐԾԱԿԱԼԸ։

Հարփակոն. Ա՜հ, անզգա՛մ աղջիկ, ինծի պէս հօր մ'անարժան աղջիկ, իմ քեղի տուած դասերս ասանկ կը կատարես։ Դուն այսպէս անօրէն գողի մը սիրահարի՞ս, և առանց իմ հաւանութեանս խօսքդ տա՞ս։ Բայց երկուքնիդ ալ պիտի սխալիք։ (Էլիզային) Զորս հատատ պատերու մէջ զքեզ փակելով, կը հասկցընեմ քեզ։ (Վաղերիոսին) Օ՜, քեզ ալ, յանդուգն չարագործ, կախել պիտի տամ։

Վացերիոս. Ձեր կիրքովը մեր գործը չեն դատեր, ու գոնէ զիս դատապարտելէն առաջ՝ ինծի ունկնդրութիւն պիտի՞ ընեն։

Հարփակոն. Կախել պիտի տամ ըսելով սխալեցայ. ողջ ողջ անիւի վրայ չարչարել տալու եմ զքեզ։

Եշիցա (Հարիակոնին ծնկիրը իյնալով). Ա՜հ, հայր իմ, քիչ մը դուրթ ունեցիք մեր վրայ, կ'աղաչեմ. և մի՛ հայրական իշխանութիւնդ բարկութեան ենթակայ ընէք։ Մի՛, կ'աղաչեմ, ձեր յուզեալ կրիցը անձնատուր ըլլաք. մտածեցէք քիչ մը թէ ի՛նչ կ'ուզէք ընել։ Նայեցէք, թէ որ կը հաճիք, թէ զո՛վ կը մեղադրէք։ Տարակոյս չկայ որ ձեր աչքերը աղէկ չեն որոշեր. երբ՝ գիտնայիք որ առանց անոր աղջկինդ պիտի չ'ապրէր մինչև հիմա, անշուշտ դիս այսչափ պիտի չմեղադրէիք։ Այո՛, հայր, ան է որ դիս ան ջուրէն աղատեց, ուր կեանքս վտանգի մէջ էր, և աս նոյն աղջկնուդ կեանքը աս մարդուն կը պարտիք, որ . . .

Հարիակոն. Այս ամէն բաները ոչ ինչ են. և ես տեսնելի աղէկ ունիմ որ ձգէր և խղթուէիր քանի գործը ընէր։

Եշիցա. Հայր իմ, կ'աղաչեմ որ ձեր հայրական սիրոյն համար դիս . . .

Հարիակոն. Ո՛չ, ո՛չ, ամենևին մտիկ ընել չեմ ուզեր. պէտք է որ դատաւորը իր պարտքը կատարէ։

Մէթրը ժապ (Մէկո-սի). Ինծի տուած ծեծերուդ փոխարէնն է աս։

Ֆրացինա (Մէկո-սի). Այս ի՛նչ սրտառոց շփոթութիւն է։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

Անսելմ, Հարիակոն, Եւլոգա, Մարիանա, Ֆրոզինա, Վալերիոս, Գործակալը, Մէթրը ժապ։

Անսելմ. Ի՞նչէ ատ, պարոն Հարիակոն, բոլորովին խառնված կը տեսնեմ դքեզ։

Հարիակոն. Ա՜հ, պարոն Անսելմ, ինծի պէս դժբաղդ մարդ կա՞յ. ըրած դաշինքէդ ետքը տո՛ս ինչ ձիւն և ձախորդութիւն եկաւ գլուխս։ Ունեցածս յափշտակեցին, պատիւս մէկ ստակի ըրին. ահա՛ աս անդգամը, աս անիրաւն է, որ սուրբ օրէնքները ոտքի տակ առաւ, ու ծառայ անուամբ իմ տունս մտնելով՝ ստակս գողցաւ և աղջիկս մոլորեցուց։

Վալերիոս. Ստակնիդ ո՞վ գողցաւ, որուն համար այդչափ պարապ խօսքեր կ'ընէք։

Հարիակոն. Այո՛, երկուքն ալ իրարու կարգուելու խօսք տուեր են։ Պարոն Անսելմ, աս նախատինքը քեզի է. դուն պէտք ես աստոր եռեւէն իյնալ և աս յանդգնութիւնը պատժել։

Անսելմ. Ինծի համար՝ ես չեմ ուզեր բռնի կարգուիլ, և չեմ կրնար ուրիշի տուած սիրտ մ'ընտիպել. բայց քու՝ ինչպէս նաև իմ շահուդս համար պատրաստ եմ աս գործը կարգի դնելու։

Հարիակոն. Ահա՛ աս պարոնը արժանաւոր գործակալ մ'է, որ ինչպէս ինքը ինծի ըսաւ, իր պաշտօնը կատարելու 'ի գործ պիտի դնէ։ (Գործակալին՝ վալերիոսը ցուցնելով) Ինչպէս որ պէտք է՝ աստոր յանցանքները նշանակէ, պարոն, և խիստ անգթութիւն բանեցուր։

Վալերիոս. Աղջկինդ սիրելուս չեմ գիտեր թէ ի՛նչ յանցանք կրնան գտնել իմ վրաս, և եթէ իմ ո՛վ ըլլալս յայտնուի, ձեր կարծած պատիժը չպիտի կրեմ։

Հարիակոն. Այս ամէն առասպելները մտիկ չեմ ըներ, և հիմա

աշխարհս աղնուական աւազակներով և խաբեբաներով լեցուն է, որոնք իրենց ոչ ըլալը պահելով՝ լրբութեամբ երևելի անուն մը կը հագնին։

Վացերիոս. Իմացեք որ սիրտս անկեղծ ըլալուն համար՝ իմն չեղած բանը չեմ ուզեր ինձի սեփհականել. ասկէ զատ բոլոր Նեապոլիս քաղաքը իմ ծննդեանս վկայութիւնը կրնայ տալ։

Անսեղմ. Կամաց եկուր. զդուշացիր ըսելու խօսքէդ։ Զգիտնալով բերնովդ սխալեցար. այնպիսի մարդու մ' առջև կը խօսիս, որուն բոլոր Նեապոլիս ծանօթ է, և առանց դժուարութեան պատմուելդ ստութիւնը պիտի'իմանայ։

Վացերիոս (գոռոզութեամբ գլուխը դնելով). Տեղ մը վախ չունիմ. թէ որ Նեապոլիս ձեզի ծանօթ է, գիտէք տոն Թոմմաս տ' Ալպուրջին ոչ է։

Անսեղմ. Այո՛, գիտեմ. կրնամ ըսել որ ինծմէ աւելի մօտ բարեկամ չունեցաւ։

Հարիսկոն. Հիմա տոն Թոմմասին ալ կ'ըսեմ տոն Պարթէնին ալ։ (Հարիսկոն երկու ձեռքերուն մատներով, մէկը յետոյ մէկը)։

Անսեղմ. Զգէ թող խօսի, կ'աղաչեմ. տեսնենք ի՞նչ պիտի'ըսէ անոր վրայօք։

Վացերիոս. Ըսել կ'ուզեմ որ ան է իմ հայրս։

Անսեղմ. Տոն Թոմմասը։

Վացերիոս. Այո՛։

Անսեղմ. Շիտակ չէ ըսածդ։ Անանկ բան մը պատմէիր որ յարմարէր. մի՞ կարծեր որ այդ խաբէութեամբ գլեղ պիտի կարենաս աղատել։

Վացերիոս. Պոռածեցէք ու ետքը խօսեցէք։ Ամենևին խաբէութիւն չէ ըսածս, և կրնամ ստուգելու։

Անսեղմ. Ի՞նչպէս կը համարձակիս տոն Թոմմաս տ' Ալպուրջին որդին եմ ըսելու։

Վացերիոս. Այո՛, կը համարձակիմ, և պատրաստ եմ որ և իցէ մէկու դէմ աս ճշմարտութիւնը հաստատելու։

Անսեղմ. Ա՛ս ի՞նչ զարմանալի համարձակութիւն է։ Քու խաբէութիւնդ երևան հանելու համար կ'ըսեմ թէ՝ տատն և վեցը տարի չկայ որ խօսեցած մարդդ Նեապոլսոյ խռովութեանց ժամանակը տեղի ունեցած անդութ հալածանքներէն ազատելու համար, (որ տտեն անթիւ ազնուական գերդաստաններ աքսորուեցան) իր զաւակներովը և կնիկովը փախչելու տտենը ծովու մէջ կորսուեցաւ։

Վացերիոս. Այո՛. բայց ես ալ ձեզի կ'ըսեմ ձեր տարակոյսը փարատելու համար որ՝ անոր եօթը տարեկան որդին ծառայի մը հետ սպանիացի նաւով մ' աս նաւաբեկութենէն ազատեցաւ, և այս ազատեալ որդին է ձեր հետը խօսակցողը։ Իմացէք որ այս նաւուն տերը թշուառութեանս վրայ մեղքընալով իր որդւոյն պէս զիս մեծցուց, և երբ կարձութեան հասակը հասայ, ընկերութեան մտայ։ Ասկէ քիչ մ' ետքը իմացայ որ հայրս մեռած չէ, ինչպէս որ ես միշտ այնպէս կարծած էի։ Երթալ զինքը գտնելու համար հոս գալով՝ դիպուածովսիրասուն Էլլեղան տեսնելու արժանի եղայ, ու անոր գեղեցկու-

թենը զարնուեցայ։ սիրոյս սասա-
կութիւնը և անոր հօրը խստու-
թիւնները տեսնելով՝ որոշեցի
որ անոնց տունը ծառայութեան
մտնեմ, և իմ տեղս ուրիշ մէկը
խրկեցի ծնողքս փնտռելու։

Անսէյմ. Բայց քու խօսքերէդ
զատ՝ ուրիշ ի՞նչ վկայութիւններ
կրնաս տալ մեզի որ մենք ալ
դիտնանք ճշմարտութեան վրայ
առասպել մը չինած չըլլալդ։

Վացերիոս. Սպանիացի նաւապե-
տը, հօրս յակնդէ կնիքը, տակա-
տեայ* ապարանջան մը, որն որ
մայրս թեւս դրեր էր, ծերունի
Պետրոս ծառանիս, որ ինձի հետ
նաւաբեկութենէն ազատեցաւ։

Մարիանա. Ո՛հ, ի՞նչ կը լսեմ։ կը
հաստատեմ ես ալ որ ասոր մէջ
խաբէութիւն չկայ։ և ամեն ը-
սածներդ ինձի կիմացընեն յայտ-
նապէս որ դուն իմ եղբայրս ես։

Վացերիոս. Դո՞ւն ես իմ քոյրս։

Մարիանա. Այո՛։ բերանդ բանա-
լէդ հետէ սիրտս շարժեցաւ։ մեր
մայրը, որ հիմա ուրախութեամբ
պիտի տեսնես, մեր ընտանեաց
դժբաղդութեանցը վրայ շատ ան-
գամ ինձի պատմած է։ Ստուած
զմեզ ալ ան դառն նաւաբեկու-
թեան մէջ կորսնցընել չտուաւ։
բայց կեանքերնիս ազատելով գե-
րի եղանք։ քանզի քանի մը ծո-
վասպատակներ մայրս և զիս բռ-
նեցին՝ երբ մենք փարատուած
նաւուն կտորի մը փաթթուեր
էինք։ Տասը տարի գերութենէ
ետքը, երջանիկ դիպուածով մը
ազատեցանք, և նորէն Աֆրիկա
դարձանք, ուր բոլոր մեր ունե-
ցածները ծախած գտանք, ու
մեր հօրը վրայ լուր մը չկրցանք
առնուլ հոն։ Ռենովա անցանք,
ուր մայրս գնաց որ ժառանգու-
թենէ հնացած քիչ մը բանը ձեռք
ձգէ, բայց ան ալ չտուին։ Ան-
կէ ալ իր ազգականացը անգութ
անիրաւութենէն փախչելով՝ աս
կողմերը եկաւ, ուր գրեթէ թը-
շուառ կեանք մ'անցուց։

Անսէյմ. Ա՛լ տէր, որչափ մեծ է
քու զօրութիւնդ։ Այո՛, դուն
միայն կարող ես հրաշք գործելու։
Դրկեցէք զիս, իմ զաւակներս, և
երկուքնիդ ալ ուրախութիւնդ
ձեր հօրը ուրախութեան հետ
խառնեցէք։

Վացերիոս. Դո՞ւք էք մեր հայրը։

Մարիանա. Դո՞ւք էք՝ որուն հա-
մար մայրս այնչափ արցունք թա-
փեց։

Անսէյմ. Այո՛, աղջիկս, այո՛,
տղաս, ես եմ տան Թովմաս ա-
Լպուրչին։ Ստուած բոլոր ու-
նեցած ստակովս ալիքներէն պահ-
պանեց զիս։ Օձեղ տասն և վեց
տարիէն 'ի վեր մեռած կարծելով
կը պատրաստուէի երկար ճամ-
բորդութիւններէ ետև մէկ քաղ-
ցը և հանձարեղ անձի մը հետ
ամուսնանալով նոր գերդաստա-
նի մը մխիթարութիւնը փնտռե-
լու։ Դիտնալով որ Նէապոլիս
դառնալովս կեանքս վտանգի մէջ
պիտի դնեմ, մէկ մ'ալ ան քա-
ղաքը չգացի։ հոն ունեցածս ծա-
խել տալու միջոցներ գտայ, ու
հոս բնակեցայ, ուր Անսէլմ ա-
նունը կրելով, ուզեցի միւս ա-
նունին տրտմութիւնները հեռա-
ցընել, որ այնչափ ձախորդու-
թեանց պատճառ եղաւ ինձի։

* Գոհար կէս-լուսաւոր։

Հարփակոն (Անհլմին). Քանի որ դիպ է սա։

Անսեչմ. Այո։

Հարփակոն. Ուրեմն գրեղ կը պարտաւորեմ անոր գողցած տասը հաղար սկուդը հատուցանելու։

Անսեչմ. Ո՞ն է գողցողը։

Հարփակոն. Այո, նոյն ինքն։

Վոցերիոս. Ո՞վ ըսաւ։

Հարփակոն. Մէթրը Ժադը։

Վոցերիոս (Մէթրը Ժադին). Դուն ըսիր։

Մէթրը Ժադ. Կը տեսնես որ բան մը չեմ ըսեր։

Հարփակոն. Այո՛, ահա՛ պարոն գործակալն ալ անոր տուած վկայութիւնը գրեց։

Վոցերիոս. Բայց կը կարծէք որ այսպէս անարդ չարութիւն մը գործելու կարող ըլլամ։

Հարփակոն. Կարող կամ անկարող, ես իմ ստակս կ'ուզեմ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՀԱՐՓԱԿՈՆ, ԱՆՍԵԼՄ, ԷԼԻԶԱ, ՄԱՐԻԱՆԱ, ԿԼԵԱՆԹՈՍ, ՎԱԼԵՐԻՈՍ, ՖՐՈԶԻՆԱ, ԳՈՐԾԱԿԱԼԸ, ՄԷԹՐԸ ԺԱԳ, ԼԱ ՖԼԷՇ։

Կլեանդոս. Ամենևին սրտերնիդ մի՛ խաղցընեք, հայր իմ, և ամենևին մէկուն մեղքը մի՛ մոռնաք։ Ձեր գործին վրայօք լուրերը ըստացայ, և եկայ ձեղի ըսելու որ՝ եթէ կը հաւանիք դէս Մարիանային հետ կարգելու, կորսնցուցած ստակնիդ պիտի գտնէք։

Հարփակոն. Ո՞ւր է ստակս։

Կլեանդոս. Ամենևին հոգ մ'ընէք. այնպէս տեղ մ'է որ ամենևին երկիւղ չկայ, և ամեն բան ինձմէ կախեալ է։ Ձեղ կը մնայ միայն լինձի ըսել թէ՝ ի՞նչ կ'որոշէք։ Մարիանան լինձի կու տա՞ք, թէ՛ արկղը կը կորսնցընէք։

Հարփակոն. Մէջէն բան մը պակաս չէ՞։

Կլեանդոս. Բնաւ։ նայեցէք՝ միտք ունիք սա ամուսնութիւնը ստորագրել և ձեր հաւանութիւնը տալ, ինչպէս որ անոր մայրը լինձի տուած, և մեր երկուքնուս ընտրութիւնը ընելու համարձակութիւնը Մարիանային յանձնած է։

Մարիանա (Կլեանդոսին). Բայց չէ՞ս գիտեր որ սա հաւանութիւնը միայն բաւական չէ, և Աստուած (Ապոլիոնը յոյնելով) եղբայր մը, և (Անհլմը յոյնելով) հայր մ'ալ տուաւ լինձի, որոնցմէ զիս պիտի խնդրես։

Անսեչմ. Օ՜ուսկիներս, Աստուած չներեր երբէք լինձի՝ որ ես ձեր բաղձանացը հակառակ ըլլամ։ Պարոն Հարփակոն, աղէկ կրնաս վճռել որ երիտասարդ աղջկան մ'ընտրութիւնը աւելի որդւոյն կ'ինայ քան թէ հօրը։ Ուրեմն՝ վրադ խօսեցընել մի՛ տար, ու հաւանէ, ինչպէս որ ես կը հաւանիմ, սա կրկին հարսանեացը։

Հարփակոն. Ամենէն առաջ կ'ուզեմ արկղս տեսնել։

Կլեանդոս. Լման և ամբողջ պիտի տեսնէք զան։

Հարփակոն. Իմ զաւակացս ամուսնութեանը տալու ամենևին ըստակ չունիմ։

Անսեչմ. Հոգ չէ։ ես ունիմ ասնոնց համար։ սա բանը դուն հոգը մ'ըներ։

Հարփակոն. Այս երկու հարսանեաց բոլոր ծախքերը ընելու

յանձն կ'առնուս։

Անսեշմ. Այո՛, յանձն կ'առնում. գոհ ես։

Հարփակոն. Այո՛, միայն թէ հարստանեաց համար ինծի զգեստ մը շինել տայիր։

Անսեշմ. Գլխուս վրայ։ Երթանք այսօրուան ուրախութիւնը վայելելու։

Գործակաչ. Հէ՛, պարոններ, ուր կ'երթաք. հոս եկէք նայինք, թէ որ կը հաճիք։ Իմ գրերս ոմպիտի վճարէ։

Հարփակոն. Գրերուդ հարկաւորութիւն չունինք։

Գործակաչ. Բայց ոչինչ տեղը պիտի գրեմ զանոնք։

Հարփակոն (Մէրիը ժամը ցոյցնելով). Վաղը կ'ուզես. ահա աս մարդը քեզի ըլլայ. տար կախէ զան։

Մէրիը ժամ. Ափսոս, ի՛նչ ընել պէտք է արդեօք։ Ոչմարիտ խօսելուս համար զիս կը ծեծեն, և սուտ խօսելուս համար կախել կ'ուզեն։

Անսեշմ. Պարոն Հարփակոն, ահա նոր աս խաբէութիւնը պէտք է ներել։

Հարփակոն. Ուրեմն դուն պիտի վճարես գործակալը։

Անսեշմ. Թո՛ղ ըլլայ. երթանք շուտով մեր ուրախութիւնը ձեր մօրը հաղորդելու։

Հարփակոն. Ես ալ իմ սիրելի արկղս տեսնելու։

ՎԵՐՋ ԱԳԱՀԻՆ